O V E R L O O N

Sociaal-economische schets van het
ruilverkavelingsgebied in het oosten
van Noord-Brabant

L 7
154 A

VERSLAGEN
NO. 154

LANDBOUW-ECONOMISCH
DEN HAAG
25 MEI 1966
BIBLIOTHEEK
-INSTITUUT-

April 1966

andbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - 's-Gravenhage - Tel. 61.41.61

INHOUDSOPGAVE

		Blz.
LIJST VAN BIJLAGEN		4
WOORD VOORAF		5
INLEIDING		7
HOOFDSTUK I	ALGEMEEN SOCIAAL-ECONOMISCHE ASPECTEN	8
	§ 1. Bevolking	8
	§ 2. Beroepsbevolking	9
	§ 3. Werkgelegenheid en forensisme	11
HOOFDSTUK II	ASPECTEN VAN DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR	14
	§ 1. Hoofd- en nevenberoepen van de geregistreerden	14
	§ 2. Bedrijfsgroottestructuur	16
	§ 3. Wijzigingen in het aantal geregistreerden	19
	§ 4. Verkaveling	21
	§ 5. Eigendom en pacht	22
	§ 6. Bedrijfsgebouwen en nutsvoorzieningen	22
HOOFDSTUK III	DE LANDBOUWBEDRIJVEN	24
	§ 1. Grondgebruik en bedrijfstype	24
	§ 2. Tuinbouw	26
	§ 3. Veehouderij	27
	§ 4. Arbeidsbezetting	31
	§ 5. Bedrijfsresultaten	32
HOOFDSTUK IV	ENKELE AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN	33
	§ 1. De bedrijfshoofden	33
	§ 2. Bedrijfsopvolging	34
	§ 3. Raming van het aantal O.- en S.-kandidaten	37
SAMENVATTING		38

LIJST VAN BIJLAGEN

		Blz.
1.	Aantal inwoners	41
2.	Geboorten- en vestigingsoverschotten	42
3.	Bevolking naar wijken	43
4.	Mannelijke beroepsbevolking	44
5.	Mannelijke beroepsbevolking naar bedrijfstak	45
6.	Mannelijke beroepsbevolking naar wijken	46
7.	Woonforenzen	47
8.	Woonforenzen naar reistijd en vervoermiddel	48
9.	Werkforenzen	49
10.	Geregistreerde telplichtigen	50
11.	Geregistreerden naar beroepsgroep, grootteklasse en deelgebied	51
12.	Nevenberoepen van de B- en hoofdberoepen van de C-geregistreerden	52
13.	Geregistreerden in groep D	53
14.	De speciale bedrijven	54
15.	De grondgebruikers ≥ 1 ha en de cultuurgrond	55
16.	Wijzigingen in het aantal geregistreerden	56
17.	Verdwenen geregistreerden (1960-1965)	57
18.	Nieuw geregistreerden (1960-1965)	58
19.	Overdrachten in de periode 1960-1965	59
20.	Omvang van het grondverkeer (1964-1965)	60
21.	Verkaveling	61
22.	Eigendom en pacht	62
23.	Gepachte grond	63
24.	Bedrijfsgebouwen	64
25.	Veestalling en bedrijfsvoering	65
26.	Varkensstallen en kippenhokken	66
27.	Nutsvoorzieningen	67
28.	Ontwikkeling van het grondgebruik	68
29.	Grondgebruik	69
30.	Bouwlandgebruik	70
31.	Tuinbouwgewassen	71
32.	Grasland	72
33.	Rundveehouderij	73
34.	Melkkoeien	74
35.	Melkproduktie	75
36.	Mestvarkens	76
37.	Fokzeugen	77
38.	Leghennen	78
39.	Arbeidskrachten	79
40.	Arbeidskrachten 1965	80
41.	Bedrijfsuitkomsten	81
42.	Leeftijd van de bedrijfshoofden	82
43.	Landbouwonderwijs	83
44.	Bedrijfsopvolging	84
45.	Raming van het aantal kandidaten voor bedrijfsbeëindiging via het O.- en S.-fonds	85

WOORD VOORAF

De Cultuurtechnische Dienst verzocht in april 1965 het Landbouw-Economisch Instituut een sociaal-economische schets te maken van het ruilverkavelingsgebied "Overloon". Deze schets is een uitwerking van en een toelichting op de bestaande statistische documentatie over het betrokken gebied. Van de in deze schets vermelde gegevens maakt de Cultuurtechnische Dienst gebruik bij de voorbereidingswerkzaamheden voor de ruilverkaveling en de samenstelling van het rapport ex art. 34 van de ruilverkavelingswet.

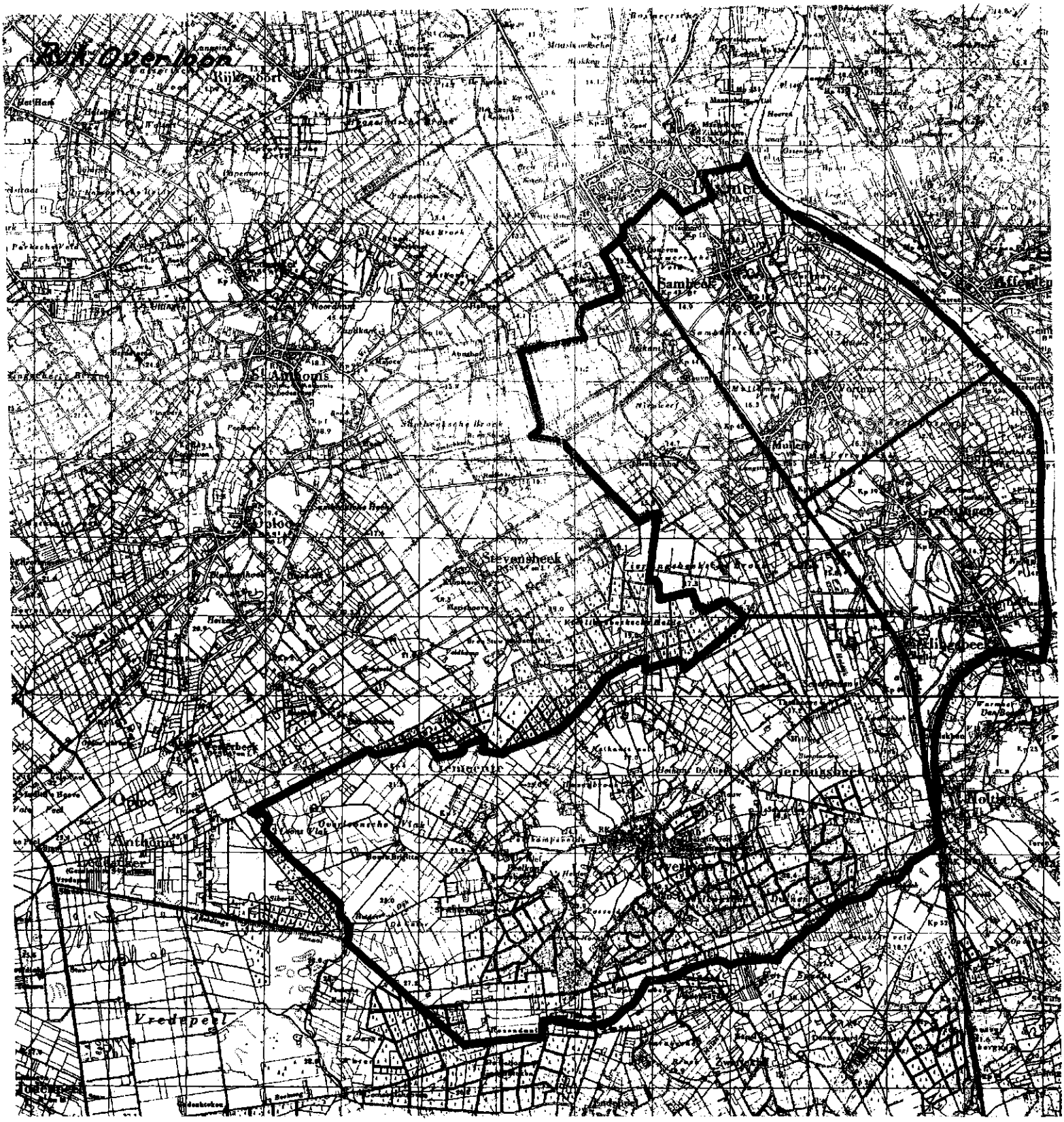
Het ruilverkavelingsgebied "Overloon" is ongeveer 5700 ha groot en omvat het grootste deel van de gemeente Vierlingsbeek, alsmede kleine delen van de gemeenten Boxmeer en Venray.

Dit verslag is opgemaakt door de afdeling Streekonderzoek.

DE DIRECTEUR,

's-Gravenhage, april 1966

(Dr. A. Maris)

Rijk Overloon
Rijksdorp
Sambeek
Asselden
St. Anthonis
Oploo
Sevenbeek
Vierlingsbeek
Gemonde
Vierlingsbeek
Holthees
St. Anthonis
Vredepeel

INLEIDING

Het ruilverkavelingsgebied "Overloon", dat de naam draagt van het grootste en zeker het bekendste daarin gelegen dorp, is gelegen in de gemeenten Vierlingsbeek, Boxmeer en het Limburgse Venray.

Het gebied omvat de gemeente Vierlingsbeek met uitzondering van de dorpen Holthees en Maashees. Ook de bossen en ontginningsgronden ten noorden en westen van Overloon, bekend als Vierlingsbeekse Heide en Siberië, vallen buiten de ruilverkaveling. Van de gemeente Boxmeer valt alleen het deel ten zuiden van de plaats Boxmeer in het blok, dit is het dorp Sambeek en het ten westen van de spoorlijn gelegen Heikant. Het kleine gedeelte van de gemeente Venray dat in het blok ligt beslaat de gronden gelegen ten noorden van het zogenaamde Afleidingskanaal.

Vrijwel de gehele blokbegrenzing is een natuurlijke afbakening welke gevormd wordt door de Maas in het oosten, het Afleidingskanaal in het zuiden en de bossen in het westen (Siberië) en het noorden. Alleen de westgrens welke uit de gemeentegrens van Boxmeer bestaat en een deel van de noordgrens hebben geen natuurlijk verloop. Op bijgaande kaart 1) is de grens van het ruilverkavelingsgebied aangegeven alsmede de onderverdeling daarvan in de deelgebieden:

I. Overloon
II. Broeklanden
III. Sambeek-Vortum
IV. Groeningen-Vierlingsbeek (in het vervolg Groeningen genoemd).

De deelgebieden zijn door de Cultuurtechnische Dienst vastgesteld op grond van de grote heterogeniteit van het gebied. Gelegen tussen de Maas en de, in het begin van de 20e eeuw ontgonnen, Peel bestaat de grond zowel uit rivierklei (Sambeek-Vortum en Groeningen) als uit laag- en hooggelegen zandgronden (Overloon en Broeklanden).

De verschillen tussen de gebieden zijn echter niet alleen van bodemkundige aard. Even belangrijk zijn of althans waren de verschillen in mentaliteit van de bevolking. De tegenstellingen tussen de boeren op de klei en die op het zand zijn in deze streek echter geleidelijk vervaagd.

Als grondslag van deze sociaal-economische schets heeft in hoofdzaak statistisch materiaal gediend. Dit bestond uit:

a. individuele gegevens van alle in het blok wonende geregistreerden voor zover zij telplichtig zijn (Landbouwtellingformulieren 1960 en 1965);
b. per gemeente beschikbare cijfers van algemene aard (Algemene volkstelling 1960, Volks- en beroepstelling 1947, Woningtelling 1956 en andere landbouwtellingen).

Verder is waar mogelijk dankbaar gebruik gemaakt van op het gebied betrekking hebbende literatuur. 2) Tenslotte is het gebied, voor zover dit zin bleek te hebben, vergeleken met het nabijgelegen ruilverkavelingsgebied "Wanroy". 3)

---

1) Opgenomen met toestemming van de Topografische Dienst. Reproduktie van het kaartfragment is verboden.
2) "De sociaal-economische ontwikkeling van Vierlingsbeek in het recente verleden en in de toekomst", E.T.I. Noordbrabant, 1957.
"Enkele facetten van de economische en maatschappelijke structuur van de gemeente Boxmeer als uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid", E.T.I. Noordbrabant 1957.
"Noord-Brabant, Welvaartsbalans, Ontwikkelingsplan - 1965". Uitgave van de provincie Noord-Brabant 1965.
3) L.E.I.-Verslag No. 52 (1963).

HOOFDSTUK I

ALGEMEEN SOCIAAL-ECONOMISCHE ASPECTEN

Na de Tweede Wereldoorlog openbaarde zich in verschillende delen van Noordbrabant een groot arbeidsoverschot. Voor de snelgroeiende bevolking was er onvoldoende werkgelegenheid. Ook de zogenaamde verborgen werkloosheid in de landbouw (te veel arbeidskrachten op de bedrijven) vroeg om een oplossing. Door het ontbreken van industriële werkgelegenheid moesten verschillende delen van Noordbrabant als probleemgebieden worden aangemerkt en werden als ontwikkelingsgebied aangewezen. Een van die ontwikkelingsgebieden was noordoost Noordbrabant, het gebied waarin "Overloon" is gelegen. Van grote betekenis voor dit gebied is geweest dat in 1952 Boxmeer en Cuyk werden aangewezen als industrialisatiekern evenals Venray in het ontwikkelingsgebied Noord-Limburg. Hierin kwam in 1959 een wijziging en bleef Cuyk over als ontwikkelingskern voor oost-Noordbrabant met daarnaast Venray als secundaire ontwikkelingskern.

De gemeenten waarin het ruilverkavelingsgebied ligt hebben wel een heel verschillend karakter. Vierlingsbeek is een plattelandsgemeente 1) (agrarische beroepsbevolking: 40 - < 50%), voor niet-agrarische werkgelegenheid vooral aangewezen op Boxmeer en Venray. Boxmeer daarentegen is een plattelandsstadje 1) met van oudsher een streekverzorgingskarakter en vervult vanwege de industrialisatie een belangrijke streekfunctie in de werkgelegenheid

Voor de beschouwing van de sociaal-economische aspecten, waarvoor alleen statistische gegevens per gemeente voorhanden zijn, dienen de cijfers van de gemeenten Vierlingsbeek en Boxmeer. Deze voorheen ook reeds bestaande gemeenten kregen echter eerst in 1942 hun huidige vorm. Aan Vierlingsbeek werd de gehele voormalige gemeente Maashees en Overloon toegevoegd, benevens een gedeelte van Sambeek. Boxmeer werd uitgebreid met gedeelten van de voormalige gemeenten Sambeek en Beugen en Rijkevoort. Een nauwkeurige beschouwing is dus alleen vanaf 1942 te geven, in feite komt dit derhalve neer op de naoorlogse periode.

§ 1. B e v o l k i n g (b i j l a g e n 1 t/m 3)

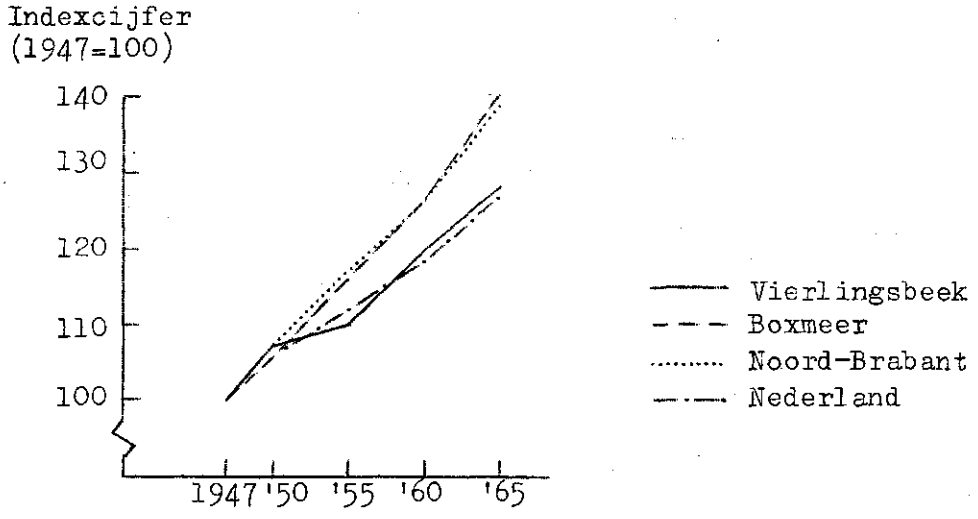
Vierlingsbeek is een gestadig groeiende gemeente waarvan het groeitempo (met name na 1955) vrijwel gelijk is aan het landelijke gemiddelde. In Boxmeer echter was na 1947 de ontwikkeling van het aantal inwoners gelijk aan dat van Noordbrabant wat wil zeggen een aanmerkelijk sneller groeitempo dan van Nederland. In beide gemeenten is de bevolkingsgroei te danken aan het hoge geboortenoverschot (geboorten minus sterfte). Hiertegenover was in Vierlingsbeek steeds een negatief vestigingsoverschot (vestiging minus vertrek), zij het dan, dat in de jaren 1956-1962 het vertrekoverschot slechts

---

1) C.B.S. "Typologie van de Nederlandse gemeenten naar urbanisatiegraad 31 mei 1960".

Grafiek 1

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL INWONERS

gering was. In Boxmeer was door de industrialisatie, van 1951-1961, een zij het gering vestigingsoverschot wat vanaf 1962 opnieuw in een negatief migratiesaldo is veranderd. Dit hangt wellicht samen met het feit dat sinds 1959 Boxmeer geen industrialisatiekern meer is.

Van het totaalaantal inwoners van de gemeente Vierlingsbeek woonde in 1960 ongeveer 85% in het ruilverkavelingsgebied, van Boxmeer was dit rond 15%. Kennelijk gestimuleerd door de woningbouwpolitiek van de gemeente, zijn in de periode 1947-1960 de grootste kernen van de gemeente Vierlingsbeek het sterkst gegroeid (Vierlingsbeek-dorp en Overloon). In de andere dorpen, zelfs in Sambeek, was de bevolkingstoeneming veel beperkter; alleen in Groeningen is het aantal inwoners verminderd.

§ 2. B e r o e p s b e v o l k i n g (b i j l a g e n 4 t/m 6)

In de periode 1947-1960 is de bevolking van de gemeente Vierlingsbeek met 20% en in Boxmeer met 26% toegenomen. Het aantal werkende mannen steeg in dit tijdvak in Vierlingsbeek maar met 4%, in Boxmeer echter met 20%. In Vierlingsbeek was in bedoelde periode steeds een vertrekoverschot tegenover in Boxmeer een, zij het gering, vestigingsoverschot. Hierdoor heeft in Vierlingsbeek een vermeldenswaardige verandering in de leeftijdsopbouw van de bevolking plaatsgehad. Deze bestond uit een relatieve vermindering van de 20-40-jarigen en een toeneming voornamelijk in de jongste leeftijdsgroep (< 20 jaar). De migratie betrof dus kennelijk vooral personen van 20-40 jaar. Wat de toekomst aangaat is gezien het hoge percentage jongeren in beide gemeenten de ontwikkeling van de werkgelegenheid van veel belang.

De leeftijdsopbouw van de mannelijke beroepsbevolking vertoont een enigszins ander beeld. Door later gaan werken in verband met het meer volgen van dagonderwijs is, in beide gemeenten, het aandeel van de 15-19-jarigen verminderd. Hiertegenover is in Vierlingsbeek de relatieve betekenis van de 40-65-jarigen toegenomen en in Boxmeer van de 20-40-jarigen. De mannelijke

beroepsbevolking is van 1947 tot 1960 in Vierlingsbeek dus enigszins verouderd, die van Boxmeer eerder jonger geworden.

Tabel 1

LEEFTIJDSOPBOUW

			Totaal-aantal	Percentage in de leeftijd van ... jaar					
				> 20	20-24	25-39	40-49	50-64	≥ 65
Gehele bevolking	Vierlingsbeek	1947	5018	45	8	19	9	12	7
		1960	6038	47	7	17	10	11	8
	Boxmeer	1947	7161	43	8	19	11	11	8
		1960	9047	44	8	20	9	12	7
Mannelijke beroeps-bevolking	Vierlingsbeek	1947	1540	16	14	32	15	17	6
		1960	1594	12	13	33	19	20	3
	Boxmeer	1947	1959	15	12	33	17	18	5
		1960	2345	11	14	37	17	19	2

Bron: C.B.S.-volks- en beroepstellingen.

In de periode 1947-1960 zijn belangrijke veranderingen opgetreden in de beroepenstructuur van de mannelijke beroepsbevolking. Het aandeel van de landbouw is sterk teruggelopen terwijl vooral de nijverheidssector in belangrijkheid is toegenomen. Uit de desbetreffende, in tabel 2 weergegeven, cijfers blijkt ook duidelijk het verschil in karakter van de beide gemeenten. De plattelandsgemeente Vierlingsbeek heeft een geheel andere beroepenstructuur dan het plattelandsstadje Boxmeer. Voor wat het ruilverkavelingsgebied betref

Tabel 2

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

		Totaal-aantal	Percentage werkzaam in			
			de land-bouw 1)	de nijver-heid	handel en verkeer	ov.b takk
Vierlingsbeek:	gemeente 1947	1540	63	22	10	5
	gemeente 1960	1594	41	36	13	10
	deel in het blok 1960	1375	43	35	12	10
Boxmeer:	gemeente 1947	1960	31	42	16	11
	gemeente 1960	2345	17	54	13	16
	deel in het blok 1960	367	35	42	13	10

1) Inclusief bosbouw en ontginning.
Bron: C.B.S., volks- en beroepstellingen.

vertoont het deel dat tot Vierlingsbeek behoort een zelfde beeld als de gemeente. Het tot Boxmeer behorende deel van het blok echter telt relatief veel meer agrariërs en minder in de industrie werkende mannen dan in deze gemeente in zijn geheel. De meeste agrariërs zijn er vanzelfsprekend in de verspreide bewoning op het platteland. Ook in de kleine kernen is een groot deel van de mannen in de landbouw werkzaam. In de dorpen Vierlingsbeek en Overloon wonen maar weinig agrariërs (bijlage 6), dit zijn meer de secundaire verzorgingscentra van de gemeente.

Het aantal in de landbouw werkende mannen (exclusief bosbouw en ontginning) is van 1947 tot 1960 in beide gemeenten even sterk verminderd. Dit komt voornamelijk voor rekening van het aantal meewerkende zoons wat tot ongeveer de helft is verminderd. Ook het vrij beperkte aantal vreemde arbeidskrachten is bijna gehalveerd.

Tabel 3

MANNELIJKE AGRARISCHE[1] BEROEPESBEVOLKING

	Vierlingsbeek			Boxmeer		
	aantal personen		index	aantal personen		index
	1947 2)	1960	(1947=100)	1947 2)	1960	(1947=100)
Zelfstandigen	413	407	99	264	228	86
Meewerkende zoons	326	148	45	162	87	54
Arbeiders	144	83	58	114	64	56
Alle categorieën	883	638	72	540	379	70

1) Exclusief bosbouw en ontginning.
2) Exclusief tijdelijk niet-werkenden.
Bron: C.B.S., volks- en beroepstellingen.

Het aantal zelfstandigen (= bedrijven) is alleen in de gemeente Boxmeer verminderd (1,1% per jaar). Hierop zal thans echter niet worden ingegaan aangezien deze materie in het volgende hoofdstuk uitvoerig ter sprake komt.

§ 3. Werkgelegenheid en forensisme (bijlagen 7 t/m 9)

Door de uitbreiding van de beroepsbevolking enerzijds en de vermindering van de agrarische werkgelegenheid anderzijds, is het aantal niet-agrarische mannelijke beroepspersonen in beide gemeenten aanzienlijk toegenomen. Voor Vierlingsbeek komt hier nog bij dat de niet-agrarische werkgelegenheid van 1947 tot 1960 is afgenomen wat een sterke uitbreiding van het forensisme tot gevolg had. Ook in Boxmeer ging het forensisme meer betekenen, hoewel deze gemeente van 1952 tot 1959 aangewezen industrialisatiekern was waardoor de industriële werkgelegenheid aanzienlijk werd uitgebreid.

Tabel 4

BEROEPSBEVOLKING EN FORENSISME

	Aantal mannen			
	Vierlingsbeek		Boxmeer	
	1947	1960	1947	1960
Totale mannelijke beroepsbevolking 1)	1480	1544 2)	1851	2264 2)
Inkomende forenzen +	123	59	132	615
	1603	1603	1983	2879
Uitgaande forenzen -	88	445	262	588
	1515	1158	1721	2291
Agrariërs (incl.bosbouw e.d.) -	941	647	578	388
Niet-agrarische werkgelegenheid	574	511	1143	1903

1) Exclusief tijdelijk niet-werkenden en mil. dienst.
2) Exclusief niet-dagelijks heen-en-weer-reizenden.
Bron: C.B.S., volks- en beroepstellingen.

Het aantal buiten de gemeente werkende mannen is van 1947 tot 1960 in Vierlingsbeek vervijfvoudigd en in Boxmeer meer dan verdubbeld en bedroeg in 1960 resp. 28 en 25% van de mannelijke beroepsbevolking. Uit het tot het blok gerekende deel van Boxmeer werkte in 1960 slechts 15% van de mannen buiten de gemeente, van het deel onder Vierlingsbeek telde het dorp Overloon (36%) de meeste forenzen (bijlage 6).

Een volledig overzicht van het forensisme is weergegeven in tabel 5. De gemeente Vierlingsbeek had in 1947 meer inkomende dan uitgaande forenzen, dus kennelijk voldoende werkgelegenheid. Door vermindering van de agrarische zowel als van de niet-agrarische werkgelegenheid waren in 1960 alleen het grote aantal uitgaande forenzen nog van betekenis. In Boxmeer was in 1947 de trek uit de gemeente dubbel zo groot dan die ernaar toe. Als gevolg van de plaatsgehad hebbende industrialisatie waren hier in 1960 meer inkomende dan uitgaande forenzen. In de gemeente Boxmeer was dus kwantitatief wel voldoende werkgelegenheid doch voor een deel kennelijk niet de meest passende voor de eigen inwoners. Met name de na de oorlog gevestigde industrie (o.a. metaalindustrie) vraagt veelal geschoolde hoog gekwalificeerde vaklieden welke in 1960 nog in onvoldoende mate in de eigen gemeente aanwezig waren.

Tabel 5

FORENSISME

		Aantal mannen			
		Vierlingsbeek		Boxmeer	
		1947	1960	1947	1960
Uitgaande forenzen: (woonforenzen)	dagelijks	56	339	238	384
	niet dagelijks	32	106	24	204
	totaal	88	445	262	588
Inkomende forenzen: (werkforenzen)	dagelijks	93	59	102	615
	niet dagelijks	30	.	30	.
	totaal	123	.	132	.

Bron: C.B.S., volks- en beroepstellingen.

Ongeveer twee derde van de uitgaande dagforenzen uit beide gemeenten werkt in de industrie. Voor de uitgaande forenzen uit Vierlingsbeek zijn Boxmeer en Venray en in mindere mate Cuyk de belangrijkste werkgemeenten. De forenzen uit Boxmeer vinden in nog meer gemeenten werk, velen werken echter in Cuyk.

Als werkgemeente heeft Vierlingsbeek voor de omgeving maar een zeer geringe betekenis welke beperkt blijft tot de aangrenzende gemeenten. De streekfunctie welke Boxmeer ten aanzien van de werkgelegenheid vervult blijkt uit het grote aantal dagelijks inkomende forenzen. Deze zijn dan ook afkomstig uit aangrenzende of niet veraf gelegen gemeenten (o.a. Oploo, Mill, Vierlingsbeek en Wanroy). Het merendeel van deze werkforenzen werkt in de industrie en in de bouwnijverheid.

HOOFDSTUK II

ASPECTEN VAN DE AGRARISCH-ECONOMISCHE STRUCTUUR

§ 1. Hoofd- en nevenberoepen van de geregistreerden (bijlagen 10 t/m 14)

Als basis voor het statistische materiaal zijn gebruikt de landbouwtellingformulieren van mei 1965 van alle in het ruilverkavelingsgebied wonende geregistreerden. Tijdens de meitelling 1965 woonden er in het ruilverkavelingsgebied "Overloon" 451 geregistreerde telplichtigen. Telplichtig zijn zij die in de land- of tuinbouw geheel of gedeeltelijk hun bestaan vinden en tevens:

- ten minste 1 ha cultuurgrond in gebruik hebben;
- dan wel een tuinbouwbedrijf uitoefenen (ongeacht de grootte);
- dan wel ten minste 1 rund, 1 fokvarken, 3 mestvarkens, 3 schapen of ten minste 51 hoenders of eenden houden.

Uit deze definitie valt al direct af te leiden dat niet alle geregistreerden hun hoofdbron van bestaan in de land- of tuinbouw vinden, maar dat een aantal naast hun agrarische werkzaamheden een ander beroep uitoefent, dan wel hun agrarische bedrijf als vrijetijdsbesteding hebben. Zoals gebruikelijk zijn de geregistreerden met behulp van plaatselijk goed bekende personen dan ook ingedeeld in beroepsgroepen. Deze beroepsgroepen zijn:

A. landbouwers zonder nevenberoep;
B. landbouwers met een nevenberoep dat minder dan de helft van hun arbeidstijd vereist;
C. niet-agrariërs en landarbeiders met grondgebruik of veehouderij. In deze groep wordt minder dan de helft van de tijd aan het eigen agrarische bedrijf besteed;
D. rustende boeren, tuinders of niet-agrariërs;
S. speciale dan wel afwijkende bedrijven. Een restgroep waarvan of de bedrijfsvoering sterk afwijkt of welke om andere redenen niet in de overige groepen thuishoren.

In tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de indeling van geregistreerden in beroepsgroepen en grootteklassen.

Tabel 6

GEREGISTREERDEN 1965

	Aantal geregistreerden						
	totaal	in de beroepsgroepen					
		A	B	A+B	C	D	S
Zonder cultuurgrond	10	-	-	-	7	2	1
< 1 ha	41	-	-	-	31	6	4
1 - 5 ha	89	7	3	10	36	23	20
5 - 10 ha	110	87	6	93	6	3	8
10 - 15 ha	117	114	2	116	-	1	-
15 - 20 ha	57	55	1	56	1	-	-
≥ 20 ha	27	25	1	26	-	-	1
Totaal	451	288	13	301	81	35	34
Overloon	184	131	5	136	25	7	16
Broeklanden	70	50	3	53	10	4	3
Sambeek-Vortum	90	58	2	60	14	12	4
Groeningen	107	49	3	52	32	12	11

Bron: landbouwtellingformulieren.

Van deze 451 geregistreerden heeft 2% geen en 9% minder dan 1 ha cultuurgrond in gebruik, 26% behoort tot de beroepsgroepen C en D en 7% zijn speciale bedrijven. Het grondgebruik van de niet-landbouwers (groepen C en D) betreft in het algemeen kleine oppervlakten, 11 personen hebben meer dan 5 ha grond. In de deelgebieden met de meeste dorpskernen (Sambeek-Vortum en Groeningen) wonen relatief de meeste niet-agrariërs.

Slechts 4% van de boeren heeft een nevenberoep en is daarom ingedeeld in groep B. Dit nevenberoep is meestal nauw verwant aan de landbouw, terwijl daarnaast het eigen landbouwbedrijf de meeste arbeidstijd vereist. Daarom zijn in het vervolg van dit verslag de A- en B-grondgebruikers bij elkaar gevoegd en worden zij met de term "landbouwers" aangeduid. Ruim vier vijfde van de grondgebruikers met 1 ha of meer cultuurgrond is agrariër (landbouwers plus alle S-bedrijven). Vooral in de deelgebieden Overloon en Broeklanden wonen veel agrariërs (tabel 7).

Tabel 7

GEREGISTREERDEN ≥ 1 HA (1965)

	Totaal-aantal	Percentage			
		land-bouwers	C	D	S
Overloon	169	81	8	3	8
Broeklanden	67	80	12	4	4
Sambeek-Vortum	81	74	7	15	4
Groeningen	83	63	18	8	11
Ruilverkavelingsgebied	400	75	11	7	7

Bron: landbouwtellingformulieren.

Het merendeel van de C-geregistreerden werkt in loondienst buiten de landbouw, verder bestaat deze groep voor 30% uit zelfstandigen (loonwerkers, vee-, graan- en mengvoederhandelaren). Sedert 1960 is het aantal C-geregistreerden met ruim een kwart verminderd; vooral het aantal geregistreerde grondwerkers en bouwvakarbeiders is teruggelopen. Van de D-geregistreerden, welk aantal na 1960 met 12% is verminderd, was ruim driekwart voorheen landbouwer.

De groep speciale (of S-)bedrijven bestaat uit tuinders (10) en boomkwekers (7), alsook uit bedrijven welke zich voornamelijk toeleggen op de pluimvee- of varkenshouderij (resp. 8 en 4). Het merendeel van de S-bedrijven bevindt zich in de deelgebieden Overloon en Groeningen. De boomkwekerijen zijn gelegen in het rivierkleigebied (Sambeek-Vortum en Groeningen), terwijl in deelgebied Overloon de meeste tuinders, pluimvee- en varkenshouders worden aangetroffen.

Hoewel dit verwacht zou kunnen worden in het bosrijke Overloon vormde de recreatie tot heden toe geen bron van inkomsten voor de geregistreerden. Tot nu toe bestond de recreatie in hoofdzaak uit bezoek aan het Oorlogsmuseum en het vakantieverblijf in het bungalowpark in Overloon en was dus alleen van betekenis voor de middenstand.

§ 2. Bedrijfsgroottestructuur (bijlagen 11 en 15)

In deze paragraaf zal eerst een overzicht worden gegeven van de ontwikkeling van de bedrijfsgroottestructuur in de periode 1910-1965 van de gemeenten waarin het gebied is gelegen. Daarna zal worden ingegaan op de verschillen in ontwikkeling die zich in de jaren 1960-1965 in het ruilverkavelingsgebied hebben voorgedaan. De huidige bedrijfsgroottestructuur in het blok zal in het laatste deel van deze paragraaf aan de orde komen.

a. Ontwikkeling in de periode 1910-1965

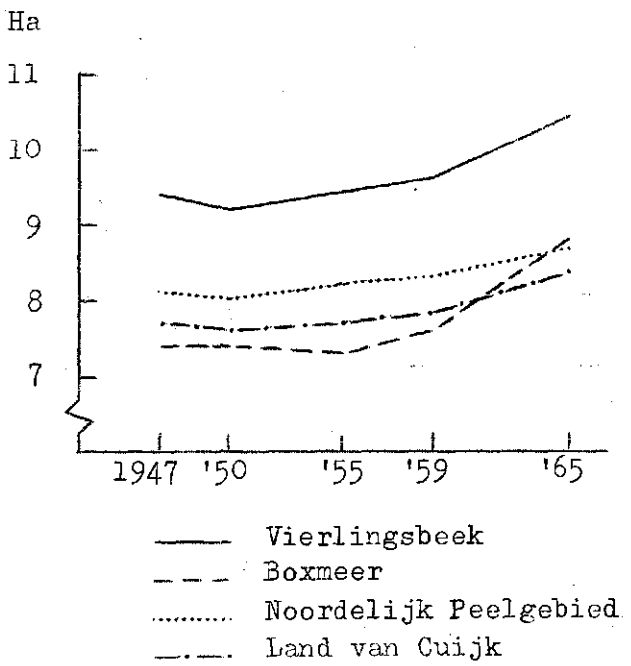
Voor het ruilverkavelingsgebied als zodanig zijn geen afzonderlijke gegevens aanwezig over de ontwikkeling van de bedrijfsgroottestructuur in het tijdvak 1910-1965. Daarom zal gebruik gemaakt worden van cijfers die op de gemeenten als geheel betrekking hebben. Deze cijfers zijn alleen vanaf 1947 volledig aangezien deze gemeenten (Vierlingsbeek en Boxmeer) eerst in 1942 hun huidige omvang kregen. De cijfers van vorige jaren berusten op zo nauwkeurig mogelijke schattingen. Voor deze periode wordt echter volstaan met de summiere opmerking dat het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha, alsook de oppervlakte cultuurgrond van 1910 tot 1947 is toegenomen. Door de relatief sterkere toeneming van de oppervlakte cultuurgrond, als gevolg van ontginningen, nam de gemiddelde grootte van het grondgebruik eveneens toe.

Na 1947 is de oppervlakte cultuurgrond in Vierlingsbeek iets uitgebreid, in Boxmeer echter wat afgenomen waarschijnlijk ten behoeve van woningbouw en industrievestiging. Het aantal grondgebruikers ≥ 1 ha in Vierlingsbeek is na een aanvankelijke toeneming (1947-1955) geleidelijk verminderd. In Boxmeer echter verminderde het aantal grondgebruikers voortdurend en met name opmerkelijk sterk na 1959 (2,7% per jaar). De vermindering van het aantal grondgebruikers (≥ 1 ha) bedroeg in de periode 1947-1965 in de gemeente Vierlingsbeek slechts 7% tegenover 20% in Boxmeer. De gemeenten vertonen in dit opzich veel overeenkomst met de landbouwgebieden waartoe zij behoren. In het noordelijke Peelgebied (met Vierlingsbeek) is het aantal grondgebruikers ook veel minder afgenomen (8%) dan in het Land van Cuyk (15%), waartoe Boxmeer wordt gerekend. Dit hangt wellicht samen met de industrialisatie in Boxmeer en in Cuyk en met het relatief grote aantal kleine bedrijven in dit gebied. Door minder grondgebruikers en een vrijwel gelijke oppervlakte cultuurgrond is de gemiddelde grootte van het grondgebruik toegenomen: in Vierlingsbeek met 1 ha (van 9,4 tot 10,4 ha) en in Boxmeer met 1,4 ha (tot 8,8 ha). In Vierlingsbeek is niet alleen een gemiddeld aanzienlijk groter grondgebruik (grafiek 2), er zijn ook aanzienlijk meer grotere bedrijven.

Dit blijkt ook uit de verdeling van het aantal grondgebruikers naar grootteklassen (grafiek 3). Bijna de helft van de grondgebruikers in Vierlingbeek had in 1965 10 ha of meer cultuurgrond tegenover maar ongeveer een derd in Boxmeer en de landbouwgebieden. Overigens vertoonde het aantal grondgebruikers per grootteklasse in 1965 een geheel ander beeld dan in 1947. De grondgebruikers met de kleinste oppervlakte (1-5 ha) zijn in aantal verminderd terwijl degene met 5-10 ha, na een aanvankelijke toeneming, vanaf 1955 eveneens in aantal afnemen. Hiertegenover staat alleen een aanzienlijke uitbreiding in de groep van 10-20 ha. Er zijn echter nog veel kleine bedrijven; van de grondgebruikers ≥ 1 ha had in 1965 in Vierlingsbeek nog de helft en in Boxmeer bijna twee derdedeel minder dan 10 ha cultuurgrond in gebruik.

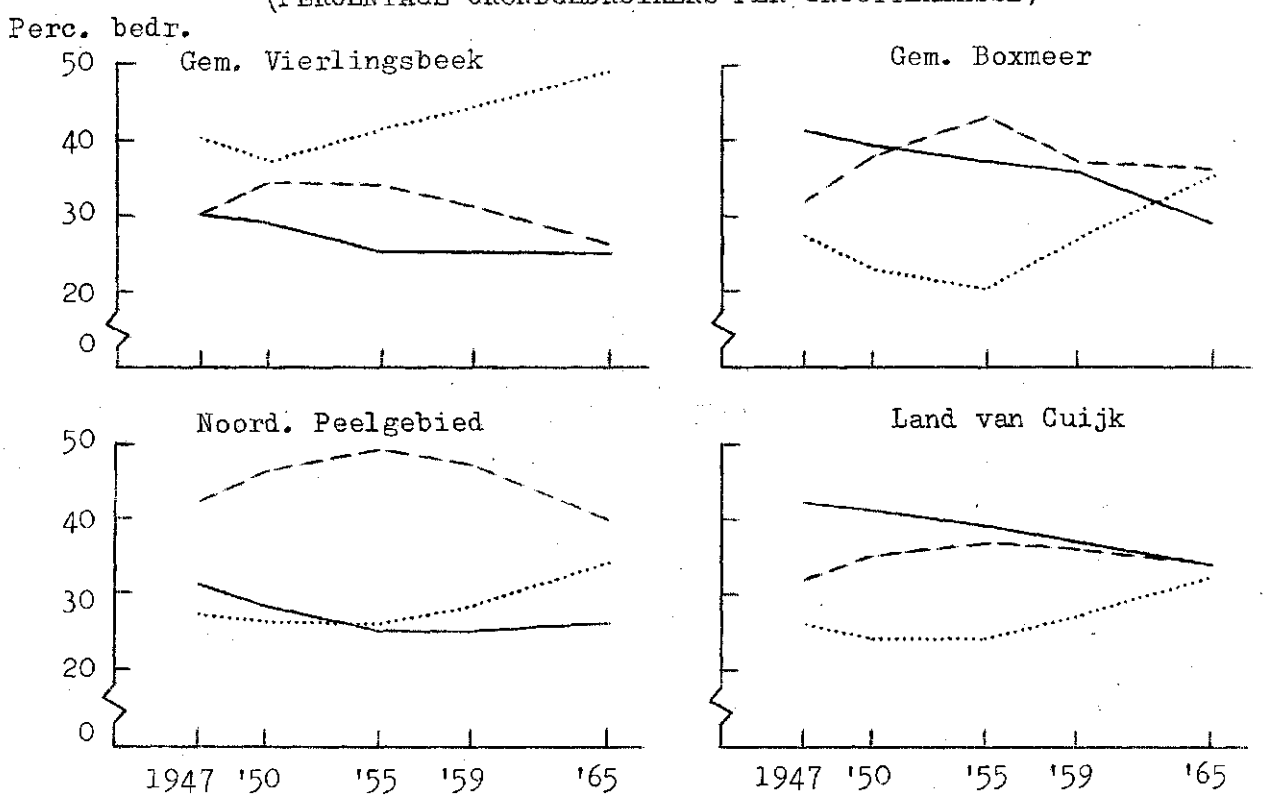
Grafiek 2

GEMIDDELDE BEDRIJFSGROOTTE

Grafiek 3

ONTWIKKELING VAN DE GROOTTESTRUCTUUR
(PERCENTAGE GRONDGEBRUIKERS PER GROOTTEKLASSE)

b. Verschillen in aantal geregistreerden 1960-1965

Uit bijlage 15 is te berekenen dat het aantal grondgebruikers in de gemeenten en landbouwgebieden van 1959 tot 1965 met 8 à 9% is verminderd. Een zelfde beeld vertoont ook het ruilverkavelingsgebied voor de periode 1960-1965, waar zowel alle geregistreerden ≥ 1 ha (zie § 3) alsook het aantal landbouwers met 8% is verminderd. Vooral het aantal kleine landbouw-

Tabel 8

ONTWIKKELING VAN HET AANTAL LANDBOUWBEDRIJVEN

	Aantal landbouwbedrijven		Indexcijfer (1960=100)	Percentage landbouwbedrijven	
	1960	1965		1960	1965
1 - 5 ha	12	10	83	4	3
5 - 10 ha	128	93	73	39	31
10 - 15 ha	119	116	97	36	38
15 - 20 ha	54	56	104	16	19
≥ 20 ha	15	26	173	5	9
Totaal	328	301	92	100	100

Bron: landbouwtellingformulieren.

bedrijven (5-10 ha) in het blok is sterk teruggelopen. Het aantal bedrijven met meer dan 10 ha nam in aantal vooral relatief maar ook absoluut gezien toe. Bij een gelijk gebleven oppervlakte cultuurgrond is de gemiddelde bedrijfsgrootte van de landbouwbedrijven in het blok met 1 ha toegenomen (van 11,7 tot 12,7 ha).

c. De bedrijfsgroottestructuur 1965

Een uitvoerig beeld van de bedrijfsgroottestructuur in 1965 is weergegeven in tabel 9.

Tabel 9

BEDRIJFSGROOTTESTRUCTUUR 1965[1)]

	Aantal bedrijven	Perc. bedrijven in de grootteklasse				
		1-5 ha	7-10 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-20 ha ≥
Overloon	136	4	24	30	38	17
Broeklanden	53	7	23	38	40	9
Sambeek-Vortum	60	-	18	28	38	27
Groeningen	52	-	21	29	40	23
Totaal	301	3	22	31	38	19

1) Van landbouwbedrijven.
Bron: landbouwtellingformulieren.

Bijna driekwart (72%) van de landbouwbedrijven is kleiner dan 15 ha, drie vijfde deel heeft 7-15 ha grond. In het deelgebied Broeklanden zijn naar verhouding de meeste kleine bedrijven. Dit blijkt ook uit de gemiddelde bedrijfsgrootte die voor alle landbouwbedrijven 12,7 ha is en alleen in genoemd deelgebied geringer is. Ook het samenvattend kengetal van de bedrijfs-

Tabel 10

GEMIDDELDE BEDRIJFSGROOTTE 1965

	Aantal bedrijven in ha	Opp. cultuurgrond ≥ 1 ha in ha	Gemiddelde bedrijfsgrootte in ha	Aantal bedrijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond
Landbouwers:				
Overloon	136	1778	13,1	26
Broeklanden	53	575	10,8	42
Sambeek-Vortum	60	780	13,0	22
Groeningen	52	693	13,3	22
Alle landbouwers	301	3826	12,7	27
C-grondgebruikers	43	148	3,4	.
D-grondgebruikers	27	86	3,2	.
S-grondgebruikers	29	132	4,6	.

Bron: landbouwtellingformulieren.

groottestructuur (aantal bedrijven van 1-10 ha per 1000 ha cultuurgrond) wijst Broeklanden aan als het gebied met de meeste kleine bedrijven.

De overige grondgebruikers (groepen C, D en S) met 1 ha of meer cultuurgrond omvattend een kwart van het totaalaantal, hebben 9% van de grond in gebruik.

§ 3. Wijzigingen in het aantal geregistreerden (bijlagen 11 en 16 t/m 20)

Het aantal geregistreerden in de onderscheiden beroepgsgroepen is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Ook in de afgelopen 5 jaar (1960-1965) waren er wijzigingen in het aantal geregistreerden en in de beroepenstructuur. Door opheffing en stichting van bedrijven of door het afstoten en voor het gaan houden van vee werden diverse personen uit de registratie afgevoerd resp. erin opgenomen. Eveneens waren er bedrijfsoverdrachten en ander grondverkeer. Al deze punten worden in deze paragraaf behandeld.

Tabel 11

GEREGISTREERDEN IN 1960 EN 1965

	Aantal geregistreerden		Index (1960=100)
	1960	1965	
Landbouwers (A+B)	328	301	92
C-groep	112	81	72
D-groep	40	35	87
S-groep	28	34	121
Alle geregistreerden	508	451	89
Geregistreerden ≥ 1 ha	437	400	92

Bron: landbouwtellingformulieren.

Het aantal geregistreerden is dus met 11% afgenomen, degenen met meer dan 1 ha grond alsook de landbouwers met 8% (1,6% per jaar). Dit komt overeen met de cijfers voor de gemeenten in hun geheel en de landbouwgebieden (zie vorige paragraaf). De vermindering van het aantal geregistreerden betrof alleen grondgebruikers met minder dan 10 ha grond; vooral in de C-groep daalde het aantal geregistreerden. Naar gebieden bezien nam in Sambeek-Vortum en Groeningen het aantal geregistreerden het meest af (17%). In Sambeek-Vortum voornamelijk als gevolg van de aanzienlijke vermindering van het aantal landbouwers (18%), in Groeningen alleen door minder C- en D-geregistreerden.

Het aantal geregistreerden verminderde doordat er meer personen uit de registratie zijn afgevoerd dan erin werden opgenomen. Daarnaast hadden verschuivingen tussen de beroepsgroepen tot gevolg dat vooral het aantal landbouwers terugliep. Ter verduidelijking zijn de mutaties in de periode 1960-1965 betreffende de landbouwbedrijven in tabel 12 weergegeven.

Tabel 12

MUTATIES LANDBOUWBEDRIJVEN (A+B) 1960-1965

Algehele opheffing van bedrijf	- 10	Overgang naar groep C, D of S	- 2
Nieuw gesticht bedrijf	+ 3	Afkomstig uit groep C, D of S	+
Vermindering aantal bedrijven	- 7	Vermindering aantal bedrijven	- 2

Het verkeer tussen de beroepsgroepen was dus omvangrijker en van meer betekenis voor de vermindering van het aantal, dan opheffing en ontstaan van landbouwbedrijven. De 29 boeren die de beroepsgroep landbouwers verlieten gingen rusten (12 groep D), veranderden van hoofdberoep (10 groep C) of kozen een ander bedrijfstype (7 groep S). De overgang naar groep C en D ging veelal gepaard met inkrimping van het grondgebruik wat uiteindelijk vaak leidt tot algehele opheffing van het bedrijf. Degenen met een ander bedrijfstype (groep S) bleven evenwel agrariërs, zij hebben zich vooral toegelegd op de varkenshouderij. Op 6 van de 9 bedrijven waar voorheen C-, D- of S-geregistreerden woonden zijn, door bedrijfsoverdrachten, landbouwers gekomen; hie had aanzienlijke uitbreiding van het grondgebruik plaats.

De afgelopen 5 jaar zijn in totaal 77 personen uit de registratie verdwenen. Hierbij waren 10 landbouwbedrijven (6 van 10-15 ha) welke werden opgeheven omdat het bedrijfshoofd ging rusten (5), een ander bedrijf aanvaardde (3) of van beroep veranderde (2). De overige opheffingen betreffen C- of D-geregistreerden met geen of weinig grond (< 5 ha). Deze zijn vooral door opheffing van grondgebruik of veehouderij uit de registratie afgevoerd. De door alle opheffingen vrijgekomen grond (± 170 ha) is voor het overgrote deel bij bestaande bedrijven gevoegd, 34 ha is voor uitbreidingsplannen aan de agrarische bestemming onttrokken. Tegenover de 77 afgevoerde geregistreerden zijn in de periode 1960-1965 20 personen nieuw in de registratie opgenomen. Behalve 3 landbouwers (< 10 ha) waren dit meest C- en S-geregistreerden met minder dan 5 ha cultuurgrond. Naast splitsingen van bestaande bedrijven, was het houden van (meer) vee de meest voorkomende aanleiding tot registratie.

Wijzigingen in de bedrijfsleiding d.w.z. overdracht van bedrijven betrof voornamelijk landbouwbedrijven ≥ 7 ha. In de afgelopen vijf jaar zijn

63 landbouwbedrijven overgedragen, dus ruim 12 per jaar of 4% van de boerenbedrijven. De voornaamste reden van abdicatie was gaan rusten of overlijden van het vorige bedrijfshoofd. Verder hielden 10 bedrijfsoverdrachten verband met bedrijfs- en 3 met beroepsverandering. Naast 57% van de bedrijven welke door een zoon werden voortgezet was overneming door vreemden en familie (resp. 15 en 8 bedrijven) hier zeker belangrijk.

Overdracht, stichting of opheffing van bedrijven zijn niet de enige oorzaken waardoor cultuurgrond van gebruiker wisselt; daarnaast is er ook nog het normale grondverkeer. Een indruk hiervan geven de "Aantekeningen Dbh" op het landbouwtellingformulier betreffende het grondverkeer tussen twee teldata (mei 1964-mei 1965). In deze korte tijd is 4% van de cultuurgrond van gebruiker gewisseld. Dit grondverkeer had een vergroting van de landbouwbedrijven van 7-10 ha en ≥ 20 ha tot gevolg. Daartegenover werd de groep landbouwbedrijven < 7 ha alsook de C- en D-geregistreerden in oppervlakte verkleind. Bijpachten van land was de belangrijkste oorzaak van de vergrotingen; pachtbeëindiging en verpachting die van de verkleiningen.

§ 4. V e r k a v e l i n g (b ij l a g e 21)

De verkaveling kan worden bezien naar de toestand van 1963. Het aantal kavels 1) is destijds op verzoek van de Cultuurtechnische Dienst als apart gegeven bij de landbouwtelling gevraagd.

Op verreweg de meeste bedrijven laat de verkaveling nog veel te wensen over. Meer dan de helft (57%) van de landbouwers heeft het grondgebruik over 7 of meer kavels verspreid liggen, bijna een vijfde (18%) heeft zelfs 10 of meer kavels. De landbouwbedrijven in het gebied hebben gemiddeld 7,4 kavels welke dooreengenomen 1,73 ha groot zijn. Deze situatie is ongunstiger dan in de nabijgelegen ruilverkaveling "Wanroy" waar met name minder kavels waren.

Tabel 13

VERKAVELING x)

	Gemiddelde bedrijfsgrootte in ha	Gemiddeld aantal kavels per bedrijf	Gemiddelde kavelgrootte in ha
Overloon	13,1	5,6	2,34
Broeklanden	10,8	7,0	1,58
Sambeek-Vortum	13,0	10,7	1,20
Groeningen	13,3	8,5	1,57
Ruilverkaveling Overloon	12,7	7,4	1,73
Ruilverkaveling Wanroy	11,1	6,0	1,84

x) Van landbouwbedrijven.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1963.

1) Onder een kavel is verstaan een stuk grond van één gebruiker, dat geheel door land van anderen of door wegen- of waterlopen is omringd.

Tussen de deelgebieden onderling bestaan zeer grote verschillen in de verkaveling. Het meest gunstig is de toestand in Overloon met verreweg het minste aantal kavels per bedrijf en de grootste oppervlakte per kavel. In het rivierkleigebied (Sambeek-Vortum en Groeningen) echter zijn veel kavels (meer dan drie kwart heeft hier ≥ 7 kavels), de kaveloppervlakte is hier en ook in het gebied Broeklanden aanzienlijk kleiner dan in Overloon.

Zowel het aantal als de grootte der kavels neemt toe met de bedrijfsgrootte. De grootste bedrijven (≥ 20 ha) hebben echter relatief de beste verkaveling, doorgaans zeker niet meer maar veel grotere kavels dan de kleinere bedrijven.

§ 5. Eigendom en pacht (bijlagen 22 en 23)

Aan de hand van de cijfers per gemeente kan een indruk worden gegeven omtrent de eigendom/pachtverhouding in 1959. Het percentage eigendom-gebruik was in Vierlingsbeek (55%) aanmerkelijk lager en in Boxmeer (58%) gelijk aan de respectievelijke landbouwgebieden (noordelijk Peelgebied 71%, Land van Cuyk 55%). Vooral in Vierlingsbeek waren hierdoor minder eigendomsbedrijven (bedrijven met ≥ 50% van de cultuurgrond in eigendom) dan in het landbouwgebied.

Over de rechtsvorm van grondgebruik in de gemeente Vierlingsbeek geeft het E.T.I.-rapport 1) nog enige nadere gegevens. Volgens dit rapport was het percentage eigendom-gebruik in 1955 in:

Vortum-Mullem	62
Groeningen	63
Vierlingsbeek	44
Holthees en Maashees	60
Totaal Maaskant	58
Overloon	53

In de Maaskant was dus iets meer eigendom dan in Overloon, in het dorp Vierlingsbeek was veel pachtgrond.

Het meeste pachtland werd in 1959 zonder gebouwen gepacht. Hierin zijn echter grote verschillen tussen de gemeenten, in Vierlingsbeek werd 54% onbehuisd gepacht tegenover ruim driekwart (78%) in Boxmeer. Deze verschillen zijn er ook tussen de landbouwgebieden, op de zandgronden (noordelijk Peelgebied) wordt meer behuisd gepacht dan in de rivierkleigebieden in het Land van Cuyk. Pacht van ouders komt in beide gemeenten bijna niet voor (7 à 8%). Werd in Vierlingsbeek relatief veel grond van de overheid gepacht (46%) in Boxmeer waren andere boeren of tuinders de grootste eigenaar van het pachtland (40%).

§ 6. Bedrijfsgebouwen en nutsvoorzieningen (bijlagen 24 t/m 27)

De gegevens in deze paragraaf hebben eveneens betrekking op de gemeenten in hun geheel en zijn ontleend aan de Meitellingen 1961 (bedrijfsgebouwen) en 1960 (nutsvoorzieningen).

---

1) "De sociaal-economische ontwikkeling van Vierlingsbeek in het recente verleden en in de toekomst", E.T.I. Noord-Brabant, 1957.

Aangezien de meeste cultuurgrond eigendom is van de gebruikers, terwijl bovendien het meeste pachtland onbehuisd wordt gepacht is het duidelijk dat de gebouwen grotendeels eigendom zijn (Vierlingsbeek 83%, Boxmeer 91%). In tegenstelling tot elders staan er in dit gebied bijzonder veel nieuwe boerderijen. Ruim twee vijfde (43%) van de boerderijen in Vierlingsbeek is gebouwd na 1940, in Boxmeer maar 11%. De reden hiervan is algemeen bekend, in het dorp Overloon werden bijna alle en in de andere dorpen (ook in Sambeek) vele gebouwen door oorlogshandelingen vernield en daarna weer nieuw opgebouwd. Het zeer grote aantal nieuwe boerderijen zal met name in verband met bedrijfsverplaatsing meer dan gewone belangstelling vragen.

Van driekwart van de oudere, dus de voor 1940 gebouwde, boerderijen is de inrichting van de melkveestal gemoderniseerd, d.w.z. hierin zijn drinkbakjes of ventilatiedorpels e.d. aangebracht.

Ondanks de vele nieuwe boerderijen waren er in de gemeente Vierlingsbeek minder afzonderlijke na 1940 gebouwde varkensschuren voor 30 of meer mestvarkens dan in het landbouwgebied (resp. 15 en 22% van de bedrijven). Ook waren er relatief iets minder kippenhokken voor 400 of meer leghennen (Vierlingsbeek 18%, noordelijk Peelgebied 21%). Deze gemeentelijke cijfers gelden in grote lijnen ook wel voor het ruilverkavelingsgebied. De voornaamste na 1961 plaatsgehad hebbende veranderingen bestaan voor dit gebied vermoedelijk alleen in een uitbreiding van het aantal varkensschuren.

De enige over openbare nutsvoorzieningen beschikbare gegevens zijn van 1960. Deze gegevens zijn waarschijnlijk wel enigszins verouderd. Naar men mag verwachten zal het percentage grondgebruikers dat is aangesloten op een van de openbare nutsvoorzieningen inmiddels verder zijn gestegen. Daarom zal met een enkele vergelijking worden volstaan. Het aantal telefoonaansluitingen was in de gemeenten (34%) evenhoog als in de landbouwgebieden en iets hoger dan in de provincie. Bijna alle bedrijven waren op het electriciteitsnet aangesloten. Nog maar de helft van de bedrijven was op het waterleidingnet aangesloten, op dit punt was het gebied nog aanzienlijk bij de provincie (70%) ten achter.

HOOFDSTUK III

DE LANDBOUWBEDRIJVEN

§ 1. Grondgebruik en bedrijfstype (bijlagen 28 t/m 30)

Het grondgebruik in de gemeenten Vierlingsbeek en Boxmeer is de laatste jaren enigszins veranderd. Van 1947 tot 1964 is het bouwland met ongeveer 10% van de cultuurgrond verminderd, voornamelijk ten gunste van het grasland. Ook het tuinland is wat uitgebreid. Wat de gemeente Vierlingsbeek betreft heeft de omzetting van bouwland in grasland pas na 1960 plaatsgehad. De bedrijven in deze gemeenten zijn vrijwel allemaal van het bekende gemengde type, dat op de Brabantse zandgronden algemeen is: thans iets meer gras- dan bouwland en maar weinig tuinland.

Een zelfde bedrijfstype hebben ook de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied. Op deze bedrijven is van 1960-1965, evenals in de gemeente Vierlingsbeek, het bouwland met 7% van de cultuurgrond verminderd alleen ten gunste van het grasland. Naarmate de bedrijven kleiner zijn is er wat meer bouwland en tuinbouw en wat minder grasland. In het zandgebied (Overloon en Broeklanden) is relatief meer bouwland, aan de Maaskant meer grasland.

Tabel 14

GRONDGEBRUIK 1965

	Percentage cultuurgrond in gebruik als		
	bouwland	grasland	tuinland
Landbouwers:			
Overloon	48	49	3
Broeklanden	47	52	1
Sambeek-Vortum	41	58	1
Groeningen	43	57	0
Alle landbouwers	46	52	2

Bron: landbouwtellingformulieren.

Het bouwplan is vrij eenvoudig, ruim twee derde (69%) van het bouwland wordt beteeld met granen (rogge, gerst, haver, mengsels). De rest bestaat voornamelijk uit aardappelen (14%) en suikerbieten (13%). Er is praktisch geen verschil in het bouwplan van grote en kleine bedrijven. Wel in de deelgebieden waar in Overloon en Sambeek-Vortum een groter areaal hakvruchten is, hier worden meer aardappelen en suikerbieten (Sambeek-Vortum) geteeld.

Behalve door het aanwezig zijn van bouwland, grasland en soms wat tuinbouw wordt het karakter van de gemengde bedrijven ook bepaald door de veehouderij. Vooral de veehouderij en met name het aantal produktierichtingen hierin is bepalend voor het al of niet sterk gemengd zijn van de bedrijven.

Voor de landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied, welke ook alle bouw- en grasland hebben, is het aantal produktierichtingen binnen de veehouderij nagegaan en in tabel 15 weergegeven. Als produktierichtingen zijn hier onderscheiden het houden van rundvee, mestvarkens, fokzeugen en leghennen. Hierbij is niet gelet op het aantal dieren wat aanwezig was behalve bij de leghennen waar 50 stuks als minimum is gesteld.

Tabel 15

PRODUKTIERICHTINGEN OP LANDBOUWBEDRIJVEN

	Aantal bedrijven	Aantal bedrijven met produktierichtingen 1) binnen de veehouderij				Perc. bedrijven met 3 of 4 produktierichtingen
		1	2	3	4	
1 - 5 ha	10	-	5	5	-	50
5 - 10 ha	93 2)	4	32	48	9	62
10 - 15 ha	116 2)	7	56	39	13	45
15 - 20 ha	56	4	16	26	10	64
≥ 20 ha	26	4	10	9	3	47
Totaal	301	19	119	127	35	54
Overloon	136 2)	7	53	59	17	56
Broeklanden	53 2)	4	23	20	5	47
Sambeek-Vortum	60	3	19	30	8	63
Groeningen	52	5	24	18	5	45
Bedrijven met tuinbouw	75	5	27	30	13	57
Bedrijven zonder tuinbouw	226 2)	14	92	97	22	53

1) Rundvee, mestvarkens, fokzeugen, leghennen (≥ 50 stuks).
2) Eén bedrijf zonder veehouderij.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

Uit tabel 5 blijkt dat maar weinig bedrijven één produktierichting hebben, dit betreft in alle gevallen alleen rundvee. Van de andere bedrijven houden er 119 (40%) naast rundvee nog varkens of kippen, terwijl meer dan de helft (162 bedrijven) hun aandacht over drie of vier diersoorten moeten verdelen. Opmerkelijk is dat de bedrijven van 5-10 en 15-20 ha het meest gemengd zijn (≥ 60% met 3 of 4 diersoorten). Verder zijn de bedrijven in Sambeek-Vortum en Overloon meer gemengd dan die in de andere deelgebieden. Het aanwezig zijn van tuinbouw op de bedrijven is niet van invloed op de veehouderij, de bedrijven met tuinbouw zijn zelfs nog iets meer gemengd.

Welke invloed het aantal produktierichtingen binnen de veehouderij heeft op de grootte van de eenheden is in tabel 16 tot uitdrukking gebracht. Hieruit komt naar voren dat bij de gekozen grenzen het hebben van meer produktierichtingen niet altijd betekent een geringere produktieomvang per produktierichting. Alleen bij de varkens komen bij de bedrijven met 4 produktierichtingen de grotere eenheden relatief minder voor. Het sterk of sterker

Tabel 16

PRODUKTIERICHTINGEN EN GROTERE EENHEDEN[1)]

Aantal produktie-richtingen binnen de veehouderij	Totaal-aantal bedrij-ven	Percentage bedrijven per groep met							
		melkkoeien		mestvarkens		fokzeugen		leghenne	
		10-14	≥ 15	20-29	≥ 30	10-14	≥ 15	100-199	≥20
1	19	37	16	-	-	-	-	-	
2	119	34	11	8	25	5	19	3	
3	127	32	13	10	29	14	26	28	2
4	35	51	11	14	17	23	23	51	2
Totaal	300	36	12	10	24	11	21	19	1

1) Op landbouwbedrijven.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

gemengd zijn heeft hier dus enige invloed op de grootte der eenheden. Dit neemt echter niet weg dat op de bedrijven met drie diersoorten, bedrijven die dus behoorlijk gemengd zijn vooral in de varkenshouderij, relatief de meeste "grote" eenheden voorkomen.

§ 2. T u i n b o u w (b ij l a g e 31)

Omtrent de betekenis en de ontwikkeling van de tuinbouw in het ruilverkavelingsgebied geeft tabel 17 enig inzicht. Het tuinbouwareaal bestaat voor ruim de helft uit groenten (voornamelijk asperges en aardbeien) en voor meer dan een vijfde uit fruit (meest appels). Daarnaast zijn voor de

Tabel 17

TUINBOUWGEWASSEN

	Oppervlakte in ha		In proc. van de cultuurgrond	
	1960	1965	1960	1965
Landbouwbedrijven	82	62	2	2
C-grondgebruikers	16	17	8	11
D-grondgebruikers	8	7	10	7
S-grondgebruikers	54	70	55	51
Alle grondgebruikers	160	156	4	4

Bron: landbouwtellingformulieren.

C- en S-grondgebruikers boomkwekerijgewassen belangrijke produkten.

De tuinbouw is het meest belangrijk bij de S-grondgebruikers, bij deze groep zijn de specifieke tuinders (10), fruittelers (2) en boomkwekers (7) ondergebracht. De tuinbouwbedrijven hebben uiteraard een uitgebreider assortiment tuinbouwgewassen, hier is ook wat glasteelt welke in 1965 een oppervlakte van 89 are besloeg (waarvan 37 are verwarmd glas).

De economische betekenis van de tuinbouw is de laatste jaren toegenomen. Dit blijkt uit de geldelijke opbrengsten van groenten en fruit, via de tuinbouwverenigingen Overloon en Holthees afgezet aan de Venlose veiling. Deze opbrengsten (in duizenden guldens) waren in:

	1962	1963	1964
Overloon	257	336	406
Holthees	105	96	125

Behalve door hogere prijzen van de produkten kan intensivering van de tuinbouw (o.a. glasteelt) veel aan deze verhoogde omzetten hebben bijgedragen.

Het aantal landbouwbedrijven met tuinbouw verminderde (van 53% in 1960 tot 32% in 1965) terwijl de gemiddelde oppervlakte tuinbouwgewassen per bedrijf toenam van 0,60 tot 1,10 ha. De grote vermindering van het aantal landbouwbedrijven met tuinbouw is ten dele echter veroorzaakt door veranderde telcriteria (fruit voor eigen gebruik is niet meer als boomgaard gerekend) en ten dele door de verminderde belangstelling voor de aspergeteelt in verband met de arbeidsvoorziening. Als gevolg hiervan verminderde ook de totale oppervlakte tuinland op de landbouwbedrijven, het minste echter in deelgebied Overloon in welk blokdeel overigens de meeste tuinbouw wordt aangetroffen.

§ 3. V e e h o u d e r ij

a. Het grasland en de rundveehouderij (bijlagen 32 t/m 35)

Sedert 1960 is de oppervlakte grasland met 7% toegenomen, echter niet op de kleinste bedrijven (1-5 ha) en het minst in deelgebied Sambeek-Vortum. Het grasland wat 52% van de cultuurgrond van landbouwbedrijven beslaat is nagenoeg geheel blijvend grasland, slechts 4% is kunstweide.

Bij het rundvee ligt de nadruk op de melkveehouderij, daarnaast wordt er ook veel jongvee gehouden terwijl ook de vetweiderij niet onbelangrijk is. Ruim een vijfde van de landbouwers heeft weidemestvee, het gemiddelde aantal dieren per bedrijf bedraagt bijna 5 stuks. Het aantal melkkoeien per 100 ha grasland is sinds 1960 toegenomen van 130 tot 142 terwijl het aantal melkkoeien per bedrijf met bijna 2 stuks is vermeerderd. In de hiernavolgende tabel zijn voor wat betreft de landbouwbedrijven de belangrijkste gegevens over de melkveehouderij samengevat.

Tabel 18

MELKVEEHOUDERIJ 1965

	Aantal bedrijven met melkvee	Gemiddeld aantal melkkoeien per bedrijf	Gemiddeld aantal melkkoeien per 100 ha grasland	Aantal bedrijven met ____ melkkoeien 1-9	10-14	15-19	≥ 20
1 - 5 ha	10	3,1	190	10	-	-	-
5 - 10 ha	90	6,4	158	84	6	-	-
10 - 15 ha	112	10,2	154	47	58	5	2
15 - 20 ha	54	12,2	127	8	34	12	-
≥ 20 ha	26	17,7	122	-	9	10	7
Overloon	133	9,9	150	70	43	13	7
Broeklanden	52	9,1	157	27	21	3	1
Sambeek-Vortum	59	10,3	135	27	25	6	1
Groeningen	48	9,9	120	25	18	5	-
R.v.k. "Overloon" 1965	292	9,8	142	149	107	27	9
R.v.k. "Wanroy" 1963	329	10,1	165	161	122	37	9

Bron: landbouwtellingformulieren.

De veedichtheid (koeien per 100 ha grasland) welke, zoals gebruikelijk is, afneemt bij toenemende bedrijfsgrootte is de laatste 5 jaar toegenomen. Niet alleen op de kleinste bedrijven (< 7 ha) maar ook op die van 10-15 en ≥ 20 ha, evenals in de deelgebieden Overloon en Sambeek-Vortum. Ook de omvang van de melkveestapel per bedrijf, een belangrijk gegeven voor de rentabiliteit van de melkveehouderij, ontwikkelde zich gunstig. Het gemiddelde aantal koeien per bedrijf is met bijna 2 toegenomen (6,9 in 1960, 9,8 in 1965) waardoor het aantal bedrijven met minder dan 10 melkkoeien aanzienlijk is verminderd (van 82% in 1960 tot 51% in 1965).

Ondanks deze gunstige ontwikkeling is de melkveehouderij in dit gebied minder intensief dan in de nabijgelegen ruilverkaveling "Wanroy" in 1963. In "Overloon" is echter meer jongvee en weidemestvee. Dit blijkt duidelijk uit tabel 19 waarin ook de verschillen tussen de deelgebieden naar voren komen.

Tabel 19

OVERIGE RUNDVEEHOUDERIJ [1)]

	Aantal kalveren + pinken per 100 melkkoeien	Weidemestvee perc. bedrijven	Weidemestvee stuks per bedrijf
Overloon	120	16	3,7
Broeklanden	122	8	2,3
Sambeek-Vortum	150	37	4,4
Groeningen	145	33	7,0
Ruilverkaveling "Overloon" 1965	131	22	4,7
Ruilverkaveling "Wanroy" 1963	110	15	3,7

1) Op landbouwbedrijven.

Bron: landbouwtellingformulieren.

De bedrijven op de zandgrond houden beduidend meer melkvee terwijl aan de Maaskant (Sambeek-Vortum en Groeningen) veel meer jongvee en mestvee wordt gehouden, dit houdt wellicht verband met de ongunstiger verkaveling in de beide laatstgenoemde gebieden.

Een zij het globale indruk van de kwaliteit van het melkvee verschaffen de gegevens van de melkcontroleverenigingen. De cijfers van de in en nabij het gebied werkende verenigingen lagen wat kg-opbrengst betreft doorgaans iets boven het provinciale gemiddelde. Het vetgehalte wat voorheen over het algemeen iets hoger was lag in 1964 overal beneden het niveau van de provincie.

b. Varkens en kippen (bijlagen 36 t/m 38)

Zoals in § 1 van dit hoofdstuk reeds is opgemerkt zijn op bijna alle bedrijven twee of meer produktierichtingen binnen de veehouderij aanwezig. Naast het rundvee vormen de varkens en/of de kippen vaak belangrijke onderdelen van deze gemengde bedrijven. Vooral de varkenshouderij is in dit gebied van veel belang. Op 88% van de landbouwbedrijven worden varkens gehouden, op de grootste bedrijven en in deelgebied Groeningen is dit percentage lager. De minder gunstige resultaten van de kippenhouderij in de laatste jaren is mogelijk mede oorzaak dat een derde van de boeren geen kippen houdt.

Tabel 20

VARKENS- EN KIPPENHOUDERIJ

	Aantal landbouw-bedrijven	Percentage bedrijven met			
		alleen mestvarkens	alleen fokzeugen	mestvarkens en fokzeugen	leghennen
1 - 5 ha	10	70	10	20	60
5 - 10 ha	93	32	31	24	73
10 - 15 ha	116	35	32	22	64
15 - 20 ha	56	23	30	36	55
≥ 20 ha	26	27	27	23	58
Alle landbouwbedr.	301	33	30	25	65
Overloon	136	32	32	26	61
Broeklanden	53	36	32	17	72
Sambeek-Vortum	60	37	25	33	63
Groeningen	52	25	31	21	67

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

De varkensmesterij is in dit gebied, althans bezien naar het aantal bedrijven, even belangrijk als de fokkerij. Ook in de grootteklassen en in de deelgebieden zijn geen grote verschillen. Ruim een derde van de varkenshouders hebben alleen mestvarkens en nagenoeg evenveel alleen fokvarkens. Daarnaast heeft 29% van de varkenshouders zowel mest- als fokvarkens. Het zich beperken tot één produktierichting leidt zowel bij de mesterij als bij de fokkerij tot grotere eenheden. De landbouwers die alleen varkens mesten hebben gemiddeld 46 en die er ook bij fokken 17 mestvarkens per bedrijf.

De uitsluitend varkensfokkers hebben gemiddeld bijna 17 fokzeugen, doet men naast fokken nog aan mesten dan worden minder zeugen (12) gehouden. Gemiddeld grote aantallen mestvarkens zijn er op de bedrijven van 10-20 ha (± 50 stuks) en in deelgebied Sambeek-Vortum (62 stuks). De grootste aantallen fokzeugen per bedrijf worden er gehouden op de bedrijven van 5-7 ha en 15-20 ha (in beide grootteklassen 19 stuks) evenals in Groeningen (22 stuks).

De varkenshouderij wordt vaak speciaal toegedacht aan de kleine bedrijven ten einde de produktieomvang te kunnen verhogen. Toch worden op vele kleine bedrijven maar weinig varkens gehouden. De reden hiervan zal vaak gelegen zijn in het ontbreken van voldoende stalruimte en/of van het benodigde kapitaal. Ook kan de houding van de kleine boeren tegenover het afnemen van krediet of de moeilijkheid om dit te verkrijgen (b.v. voor de gebouwen, voor varkensmesten is wel leverancierskrediet verkrijgbaar) hierbij een rol spelen.

Voorgaande beschouwingen welke slechts betrekking hebben op één tijdstip (het moment van de meitelling) dienen uiteraard met een zekere voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Evenwel kan gezien de vrij behoorlijke omvang van de produktietakken op vele bedrijven in dit gebied wel van een zekere specialisatie in de varkenshouderij worden gesproken. Op 14 bedrijven (waarvan 11 landbouwers) waren meer dan 100 en op 33 bedrijven (28 landbouwers) 50 tot 100 mestvarkens aanwezig. Behoorlijke eenheden fokvarkens waren er op nog meer bedrijven. Zo hielden 52 varkensfokkers (46 landbouwers) 20 of meer en 18 varkensfokkers 15 tot 19 fokzeugen.

Hoewel op twee derde van de landbouwbedrijven leghennen aanwezig waren (gemiddeld 175 stuks), waren er maar weinig grote pluimveestapels. Behalve 7 S-bedrijven welke zich meer in de kippenhouderij hebben gespecialiseerd waren er nog 5 landbouwers met grotere eenheden (1000 of meer) leghennen. Door de wisselvallige en de laatste jaren minder gunstige uitkomsten van de kippenhouderij is het aantal leghennen verminderd en zeker de geldelijke opbrengst belangrijk gedaald. Dit blijkt uit de opbrengst van eieren afgezet via de Venlose veilingvereniging.

Tabel 21

OPBRENGST VAN EIEREN

Pluimveehouders-vereniging	Opbrengst in duizenden guldens				
	1960	1961	1962	1963	1964
Groeningen	118	123	107	112	38
Vortum-Mullem	318	299	280	303	222
Sambeek	226	233	203	251	237
Holthees	211	186	188	185	138
Gem. kg-prijs in gld. (excl. nabetaling)	1.953	1.847	1.630	2.011	1.622

Bron: Jaarverslagen Coöperatieve Venlose Veilingvereniging G.A.

Globaal is uit deze opbrengsten af te leiden dat vooral in Groeningen en ook in Vortum-Mullem het aantal leghennen zal zijn ingekrompen. Voor Sambeek kan echter enige uitbreiding van de kippenhouderij worden verondersteld.

De pluimveeslachterij in Boxmeer is kennelijk geen stimulans geweest voor de kuikenmesterij in dit gebied. Op slechts 5 bedrijven (1 landbouwer, 1 C- en 3 S-geregistreerden) was de kuikenmesterij - met 5000 of meer dieren per bedrijf - een bedrijfsonderdeel van behoorlijke omvang.

§ 4. Arbeidsbezetting (bijlagen 39 en 40)

Zoals algemeen bekend vermindert het aantal arbeidskrachten in de landbouw voortdurend. Ook in dit gebied is het aantal werkers in de landbouw verminderd, niet alleen in de periode 1947-1960 (zie hoofdstuk I § 2) doch ook daarna. Dit blijkt uit de gegevens welke van 1960 en 1965 over de arbeidsvoorziening beschikbaar zijn, deze hebben betrekking op het aantal arbeidskrachten dat op de teldata op de bedrijven werkte.

Het aantal landbouwbedrijven in het ruilverkavelingsgebied is in vijf jaar met 8% verminderd, het aantal daarop werkzame vaste mannelijke arbeidskrachten daalde met 16%. Ook de vrouwenarbeid is, althans naar aantal, iets verminderd. Hiertegenover is het overigens kleine aantal tijdelijk meewerkende mannen iets toegenomen.

Tabel 22

ARBEIDSKRACHTEN OP DE TELDATUM

	Aantal landbouwbedrijven		Aantal vaste mann. arbeidskrachten		Mann. arbeidskrachten per bedrijf		Ha cult.grond per vaste mann arb. kracht	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
1- 5 ha	12	10	14	9	1,2	0,9	3,4	4,7
5-10 ha	128	93	172	108	1,3	1,2	5,7	6,8
10-15 ha	119	116	194	143	1,6	1,2	7,4	9,9
15-20 ha	54	56	111	91	2,1	1,6	8,3	10,4
≥20 ha	15	26	32	51	2,1	2,0	13,8	13,5
Totaal	328	301	523	402	1,6	1,3	7,3	9,5
Overloon	148	136	247	185	1,7	1,4	7,3	9,6
Broeklanden	55	53	84	66	1,5	1,2	6,5	8,7
Sambeek-Vortum	73	60	115	80	1,6	1,3	7,1	9,8
Groeningen	52	52	77	71	1,5	1,4	8,5	9,8

Bron: landbouwtellingformulieren.

De vermindering van het aantal vaste mannelijke arbeidskrachten was gemiddeld per bedrijf gezien voornamelijk van betekenis voor de bedrijven van 10-20 ha. In de meeste deelgebieden daalde het aantal arbeidskrachten per bedrijf echter met uitzondering van Groeningen waar maar weinig veranderde. Door de vermindering van het aantal arbeidskrachten en de toegenomen bedrijfsgrootte (zie hoofdstuk II § 2) is de oppervlakte cultuurgrond per man vanzelfsprekend vergroot. Het meeste op de bedrijven van 10-15 ha, het minste in Groeningen in welk gebied deze situatie in 1960 echter al het gunstigste was.

Enig nader inzicht in de arbeidsbezetting verschaffen de gedetailleerde gegevens van de landbouwtelling mei 1965. Hier zijn verschillende categorieën arbeidskrachten onderscheiden echter alleen naar aantal, omtrent de volwaardigheid is uiteraard niets te zeggen. De gemengde bedrijven op de Brabantse zandgronden en ook in dit gebied zijn alle gezinsbedrijven. De vaste bezetting van mannelijke arbeidskrachten op de landbouwbedrijven in dit blok bestaat voor driekwart uit de bedrijfshoofden en voor een vijfde uit meewerkende zoons. Op de kleinere bedrijven (< 15 ha) is het aandeel van de boer veel groter (≥ 80%) terwijl naarmate de bedrijven groter zijn meer zoons meewerken. Dit verklaart ook waarom er in het gebied Broeklanden minder zoons meewerken dan elders in het blok. Door het ontbreken van kwalitatieve gegevens (volwaardigheid) kan op het werk geleverd door tijdelijke arbeidskrachten en vrouwenarbeid niet nader worden ingegaan. Wel zij opgemerkt dat de tijdelijk meewerkende mannen, zoons of andere inwonende familieleden zijn. Deze hebben zeer waarschijnlijk een ander beroep, zijn schoolgaand dan wel min of meer rustend en helpen soms nog wat mee.

§ 5. B e d r i j f s r e s u l t a t e n (b i j l a g e 41)

Ten einde een globale indruk te krijgen van de bedrijfsuitkomsten is een vergelijkend overzicht gemaakt van gemiddelde kengetallen van boekhoudbedrijven van het L.E.I. in het consulentschap Oss en de in het blok gelegen landbouwbedrijven van ongeveer dezelfde grootte. Laatstbedoelde groep ter grootte van 264 landbouwbedrijven omvat 88% van de landbouwbedrijven in het blok. De kengetallen van deze groep bedrijven zijn afkomstig van een momentopname (mei 1965), de L.E.I.-kengetallen zijn gemiddelden over 3 jaren (1962/63 t/m 1964/65).

De bedrijven in het blok zijn gemiddeld van dezelfde grootte en hebben in de kleinere grootteklassen (7-15 ha) wat minder grasland. In het blok worden per bedrijf gemiddeld wat minder koeien, mestvarkens en leghennen gehouden. Het aantal fokzeugen is doorgaans wat groter. De arbeidsbezetting voor het gebied, berekend naar het aantal en niet naar de volwaardigheid, mag eerder iets lager worden verondersteld. Al met al zullen de uitkomsten van de bedrijven in het gebied weinig afwijken van het gemiddelde van de boekhoudbedrijven. De uitkomsten van de L.E.I.-bedrijven waren hier de afgelopen drie jaar echter niet rooskleurig, althans niet voor de bedrijven kleiner dan 15 ha. Voor de kleinste bedrijven (7-10 ha) was het negatieve nettooverschot (opbrengsten minus kosten) aanmerkelijk hoger dan voor de bedrijven van 10-15 ha (resp. - 213 en - 140 gulden per ha). Hierdoor ontvangt de boer niet alleen geen beloning voor leiding en toezicht, maar bovendien is de beloning voor zijn eigen arbeid lager dan het C.A.O.-loon van een landarbeider. Alleen van de grotere bedrijven (≥ 15 ha) waren de uitkomsten beter. Afgezien van de grote individuele verschillen in uitkomsten tussen de bedrijven in elke grootte, zou uit de gemiddelde resultaten geconstateerd mogen worden dat het aantal koeien per bedrijf belangrijk verder zou moeten worden uitgebreid, wat een aanzienlijke bedrijfsvergroting impliceert, dan wel dat de omvang van de veredelingsproduktie belangrijk zal moeten worden vergroot.

HOOFDSTUK IV

ENKELE AGRARISCH-SOCIALE ASPECTEN

§ 1. De bedrijfshoofden (bijlagen 42 en 43)

Wat betreft de bedrijfshoofden zijn alleen exacte gegevens van de leeftijden beschikbaar. Verder kan een indruk worden gegeven van het gevolgde landbouwonderwijs en het lidmaatschap van standsorganisaties.

De gemiddelde leeftijd van de landbouwers (48 jaar) mag normaal worden genoemd. Meer dan de helft (56%) van de boeren is dan ook jonger dan 50 jaar, hetgeen eveneens het geval is in alle deelgebieden evenals op de bedrijven van 7-15 ha. Op de kleinste en de grootste bedrijven zijn meer oudere bedrijfshoofden en is de gemiddelde leeftijd derhalve hoger. Relatief veel jongere boeren (≥ 60% jonger dan 50 jaar) zijn er op de bedrijven van 7-15 ha en in de deelgebieden Broeklanden en Sambeek-Vortum. Een zelfde percentage jonge bedrijfshoofden is er ook in de groep speciale bedrijven; door gebrek aan cultuurgrond hebben kennelijk enkele boerenzoons getracht in een ander bedrijfstype (vooral in de tuinbouw, maar ook in de kuiken- en varkensmesterij) hun bestaan te vinden.

Een globale indruk van het door bedrijfshoofden en meewerkende zoons gevolgde landbouwonderwijs verschaffen de cijfers per gemeente.

Tabel 23

LANDBOUWONDERWIJS

Gemeente landbouwgebied provincie	Percentage met landbouwonderwijs				Perc. zonder landbouwonderwijs	
	dagonderwijs		cursussen			
	bedrijfshoofden	zoons	bedrijfshoofden	zoons	bedrijfshoofden	zoons
Vierlingsbeek	37	55	33	14	30	31
Boxmeer	27	49	37	12	36	39
Noordelijk Peelgebied	29	51	39	19	32	30
Land van Cuyk	29	49	32	13	39	38
Noordbrabant	26	53	38	21	36	26

Bron: C.B.S.-landbouwtelling december 1962.

De onderwijssituatie was het meest gunstig in de gemeente Vierlingsbeek. Niet alleen hadden hier meer bedrijfshoofden en meewerkende zoons landbouwonderwijs gehad, ook de aard van het onderwijs verschilde doordat meer dagonderwijs was gevolgd. Opmerkelijk is verder, dat van de toen meewerkende zoons het percentage zonder landbouwonderwijs overal vrijwel gelijk was aan dat van de bedrijfshoofden. Een verklaring hiervoor is dat vele van

de jongere zoons nog geen landbouwonderwijs hebben gevolgd, cursussen volgt men doorgaans op iets latere leeftijd. Daarom bestaat het onderwijs van de zoons die reeds landbouwonderwijs hebben gevolgd veel meer uit dagonderwijs dan dat van hun vader. Bovendien is dagonderwijs de laatste jaren meer algemeen geworden. Opgemerkt dient tenslotte dat voorgaande gegevens alle grondgebruikers betreffen en niet alleen de landbouwers. Van deze laatsten zal de onderwijssituatie zeer zeker gunstiger zijn.

Enige informatie omtrent het lidmaatschap van standsorganisaties is verkregen uit het jaarverslag 1964 van de N.C.B. Volgens dit verslag waren er vier plaatselijke afdelingen in het ruilverkavelingsgebied welke aan werkende leden telden:

Overloon	149
Vierlingsbeek	93
Vortum-Mullem	69
Sambeek	69

Hoewel hierbij zeker personen zijn welke in deze schets niet als boeren zijn aangemerkt en een aantal ook buiten het gebied woonachtig is, mag toch worden aangenomen dat vrijwel alle boeren zijn georganiseerd.

§ 2. B e d r i j f s o p v o l g i n g (b i j l a g e 44)

Hoewel de beroepscontinuïteit van vele boerenzoons uit vooral grote gezinnen sterk afneemt, blijft er in de landbouw nog steeds een grote - zij het eveneens afnemende - bedrijfscontinuïteit bestaan. Aangezien echter in vele gevallen nog wel een zoon boer wil worden, worden nog verreweg de meeste bedrijven van vader op zoon overgedragen. Met het oog op de toekomstige ontwikkeling is het van belang een indruk te hebben van het aantal bedrijfsopvolgers en het aantal voor hen vrijkomende plaatsen.

Om een benadering van de opvolgingssituatie te geven die ook enigszins vergelijkbaar is met de cijfers in andere sociaal-economische schetsen geeft tabel 24 een berekening van het kengetal: aantal potentiële opvolgers per 100 bedrijven. Hier zijn alle potentiële opvolgers betrokken op alle bedrijven. Als potentiële opvolgers zijn beschouwd de volledig thuis meewerkende zoons volgens de landbouwtelling. Voor een volledige interpretatie van de aldus verkregen cijfers wordt verwezen naar L.E.I.-verslag No. 18 "De Haagse Beemden", waaruit blijkt dat bij een aantal van 30-40 opvolgers op een aantal

Tabel 24

AANTAL POTENTIËLE OPVOLGERS PER 100 LANDBOUWBEDRIJVEN

5 - 15 ha	17	Overloon	29
15 - 20 ha	48	Broeklanden	19
≥ 20 ha	77	Sambeek-Vortum	28
Alle bedrijven	28	Groeningen	33

Bron: Landbouwtellingformulieren, mei 1965.

van 100 bedrijven er een evenwichtstoestand bestaat.

Bij deze benadering is voor het gebied het aantal opvolgers niet geheel voldoende om alle vrijkomende plaatsen te bezetten. Voor de bedrijven kleiner dan 15 ha is een tekort aan opvolgers uit eigen kring. Bij de interpretatie van het desbetreffende cijfer in de tabel moet men er echter wel rekening mee houden, dat in deze grootteklasse de meeste jonge boeren voorkomen en bovendien dat er op deze bedrijven minder plaats is voor een meewerkende zoon. Op de grotere bedrijven werken echter meer zoons mee dan er zullen kunnen opvolgen. Het teveel aan zoons op de grotere bedrijven (waarvan 10 met meer dan één zoon) zou de vrijkomende kleinere bedrijven kunnen bezetten zoals ook in het jongste verleden nogal eens voorgekomen is. Hoewel deze mogelijkheid uiteraard blijft bestaan is het waarschijnlijker dat een deel van de "overtollige" zoons alsnog de landbouw zal verlaten. Anderzijds is voor de kleinere boeren beëindiging via de O.- en S.-regeling vaak een aantrekkelijke mogelijkheid en daardoor een concurrent voor de bedrijfsovername door vreemden.

Een andere benaderingswijze van de opvolgingsproblematiek beperkt zich tot de bedrijven van oudere bedrijfshoofden (50 jaar en ouder). Op deze bedrijven komt de kwestie van de bedrijfsopvolging c.q. beëindiging de komende 10 tot 15 jaar zeker aan de orde. Bovendien is alleen voor deze categorie boeren via streekkenners een enigszins betrouwbare aanwijzing te verwachten over wat er in werkelijkheid zal gaan gebeuren.

Tabel 25

OPVOLGINGSSITUATIE

	Aantal landbouwbedrijven	Aantal landbouwers van 50 jaar en ouder			
		totaal	waarvan de bedrijfsopvolging		
			verzekerd is	niet verzekerd is	twijfelachtig is
1- 5 ha	10	5	-	5	-
5-10 ha	93	41	11	27	3
10-15 ha	116	38	22	11	5
≥15 ha	82	50	39	4	7
Totaal	301	134	72	47	15

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965 en L.E.I.

Uit tabel 25 blijkt dat meer dan een derde van de bedrijfshoofden van 50 jaar en ouder geen opvolger heeft. Gerekend over alle landbouwbedrijven zal in de komende 10 tot 15 jaar 16% zonder opvolger vrijkomen. Voor de maximumperiode van 15 jaar is dit maar 1% per jaar, wat minder is dan de 1,6% per jaar waarmee het aantal landbouwbedrijven van 1960 tot 1965 verminderde. Men mag echter uit deze vergelijking niet afleiden dat in het jongste verleden de vermindering dus sneller was dan voor de toekomst mag worden verwacht. Voorgaande beschouwing is alleen gebaseerd op het opheffen van bedrijven en houdt geen rekening met beroepsveranderingen welke wel voor de groep landbouwers van 1960-1965 zijn ingecalculeerd. Zo kwam het in de afgelopen

jaren nogal eens voor dat landbouwers van hoofdberoep veranderden maar het grondgebruik geheel of gedeeltelijk aanhielden. Dit betekende dus dat zij overgingen van de groep landbouwers naar de groep C-geregistreerden. Door beroepsverandering werden de afgelopen vijf jaar echter maar zeer weinig bedrijven geheel opgeheven. Van de weinige bedrijven waarvan de opvolging twijfelachtig is kunnen er nog wel een paar vrijkomen doch de meeste zijn grotere bedrijven. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de grotere bedrijven zonder opvolger, namelijk dat voor een aantal waar een eigen opvolger ontbreekt nog wel gegadigden kunnen komen. Vermindering van het aantal landbouwers kan verder mogelijk worden doordat opvolgers zich kunnen terugtrekken (secundaire afvloeiing) of meer jongere boeren hun bedrijf opheffen, hierbij gebruikmakend van de uitbreiding van de O.- en S.-regeling (zie ook slot van § 3). Afgezien van deze verwachtingen blijkt dat 47 van de 301 landbouwbedrijven zonder opvolger komen. Deze bedrijven hadden in mei 1965 450 ha cultuurgrond in gebruik ofwel 12% van de bij deze bedrijven in gebruik zijnde cultuurgrond. Bovendien was voor 5 S-bedrijven met totaal slechts 13 ha grond eveneens geen opvolger.

Het zijn voornamelijk kleinere landbouwbedrijven welke geen opvolgers hebben en wel meer naarmate de bedrijven kleiner zijn. De meeste vrijkomende bedrijven liggen op de zandgronden, dus in de deelgebieden Overloon als grootste gebied en Broeklanden waar de meeste kleine bedrijven zijn. Aan de Maaskant en met name in Sambeek-Vortum zijn maar weinig vrijkomende bedrijven te verwachten.

De bedrijven zonder opvolger zullen merendeels binnen afzienbare tijd verdwijnen. In de verdere toekomst zijn derhalve de overblijvende bedrijven bepalend voor het aanzien van het ruilverkavelingsgebied. De bedrijven zonder opvolger verschillen als groep op verschillende punten met de overige landbouwbedrijven. Daarom zijn in tabel 26 enige kengetallen samengebracht die een beeld geven van deze onderscheiden groepen landbouwbedrijven.

Tabel 26

ENKELE KENGETALLEN

	Landbouwbedrijven van		
	alle	bedrijfshoofden zonder opvolger	overige bedrijfshoofden
Aantal bedrijven	301	47	254
Perc. bedrijven < 10 ha	34	68	28
Perc. bouwland	46	49	45
Perc. grasland	52	49	53
Perc. bedrijven met ≥ 3 produktierichtingen binnen de veehouderij	54	49	55
Aantal melkkoeien: per bedrijf	9,8	5,8	10,5
Idem per 100 ha grasland	142	114	145
Stuks jongvee per 100 melkkoeien	131	138	130
Stuks weidemestvee per 100 ha grasland	15	29	14
Aantal mestvarkens per bedrijf	34	20	36
Aantal fokzeugen per bedrijf	14,7	9,8	15,4
Aantal leghennen per bedrijf	175	153	180

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

De aflopende bedrijven zijn, zoals reeds bekend, kleinere bedrijven. Zij hebben iets meer bouwland doch zijn doorgaans maar weinig minder gemengd. De grootste verschillen zitten in de veehouderij. Deze bedrijven houden aanzienlijk minder melkkoeien, mestvarkens en fokzeugen terwijl maar weinig meer jongvee en weidemestvee aanwezig is. Ondanks deze verschillen wijken de cijfers van de overige bedrijven maar weinig af van het in het voorgaande van dit verslag weergegeven beeld van alle landbouwbedrijven.

§ 3. Raming van het aantal O.- en S.- kandidaten (bijlage 45)

Op vele vooral kleinere bedrijven met oudere bedrijfshoofden is geen opvolger. Zeker van deze bedrijfshoofden kan verwacht worden dat zij bij een eventuele bedrijfsbeëindiging kennis nemen van de mogelijkheden van het O.- en S.-fonds. Daarom is door het L.E.I. een raming gemaakt van het mogelijke aantal O.- en S.-kandidaten. Hierbij is aan de 5 z.g. "basisvoorwaarden" de voorwaarde van het ontbreken van een opvolger toegevoegd. Het inkomenscriterium van f. 8000,- is hierbij op 10 ha gesteld, een wel grove indeling doch gegevens ter nadere bepaling ontbreken. Deze indeling sluit echter goed aan op de praktijk, want alle aanvragers uit het gebied hadden minder dan 10 ha cultuurgrond.

Volgens de raming voldeden 41 grondgebruikers (30 boeren en 11 personen uit groep D) met te zamen 250 ha grond, aan de gestelde voorwaarden. Mogelijk zijn er in de groep met speciale bedrijven nog een paar gegadigden, doch deze zijn niet nader te bepalen, aangezien het inkomen niet kan worden benaderd. Het aantal D-bedrijfshoofden dat aan de criteria voldoet is waarschijnlijk geringer dan hierboven is aangegeven. Zo kan er enerzijds een aantal D-bedrijfshoofden zijn, die nog geen f. 2500,- inkomen uit de landbouw hebben, terwijl er anderzijds D-bedrijfshoofden zijn die aan dit criterium wel voldoen maar een zo groot niet-agrarisch inkomen hebben (o.m. A.O.W.) waardoor zij een totaalinkomen hebben dat groter is dan f. 8000,-.

Voorgaande beschouwing heeft uiteraard alleen betrekking op de O.- en S.-regeling voor de andere bedrijfshoofden. Hiervoor hadden zich tot medio februari 1966 14 personen aangemeld. Hiervan waren er negen toegewezen dan wel goedgekeurd. Vijf personen werden afgewezen, voor hen is er altijd nog de mogelijkheid om gebruik te maken van de tweede beëindigingsregeling waaraan geen leeftijdsgrens verbonden is en waarbij de vergoeding voor beëindiging zowel voor pacht-als eigenaarsbedrijven bestaat uit 10-maal de pachtwaarde van het bedrijf. Overigens was voor deze laatste regeling medio februari 1966 nog maar één reële aanvrage ingediend, dit betrof wel een bedrijf groter dan 10 ha. Laatstbedoelde regeling is echter nog van zeer recente datum en over de resultaten daarvan in dit gebied is nog niets te zeggen.

SAMENVATTING

1. Het gebied van de ruilverkaveling "Overloon" ligt voor meer dan vier vijfde deel in de gemeente Vierlingsbeek, het andere deel behoort voornamelijk tot de gemeente Boxmeer.

Deze gemeenten liggen in een gebied wat na de oorlog door grote arbeidsoverschotten als probleem- en ontwikkelingsgebied moest worden aangemerkt. Aanvankelijk werd ook Boxmeer als industrialisatiekern aangewezen, later is alleen Cuyk als ontwikkelingskern overgebleven.

2. Ongeveer 85% van de inwoners van Vierlingsbeek en ± 15% van die van Boxmeer wonen in het ruilverkavelingsgebied.

In de plattelandsgemeente Vierlingsbeek is het aantal inwoners van 1947 tot 1965 met 28% toegenomen, in het plattelandsstadje Boxmeer met 40%. Vierlingsbeek had steeds een negatief migratiesaldo, in Boxmeer was alleen in de jaren 1951-1961 een klein vestigingsoverschot.

3. Het aantal werkende mannen in Vierlingsbeek is van 1947-1960 maar met 4% toegenomen. De mannelijke beroepsbevolking is door migratie van jongere personen wat verouderd. De mannelijke agrarische beroepsbevolking van deze gemeente is in genoemde periode met een derde verminderd tot 41%, voornamelijk door vermindering van het aantal meewerkende zoons en van het reeds geringe aantal vreemde arbeidskrachten.

4. De niet-agrarische werkgelegenheid in Vierlingsbeek is van 1947 tot 1960 verminderd; het forensisme is mede ook door de verminderde agrarische werkgelegenheid zeer sterk toegenomen. Boxmeer heeft daarentegen ongeveer evenveel inkomende als uitgaande forenzen. Als gevolg van de industrialisatie is het aantal arbeidsplaatsen in deze gemeente sterk gestegen.

5. In het Land van Cuyk (w.o. Boxmeer) daalde sinds 1950 het aantal grondgebruikers sterker dan in het noordelijk Peelgebied (w.o. Vierlingsbeek). Dit hangt wellicht hiermee samen, dat in het Land van Cuyk relatief veel kleine bedrijven waren, terwijl hier bovendien door de industrialisatie de niet-agrarische werkgelegenheid belangrijk toenam.

6. In het ruilverkavelingsgebied verminderde het aantal grondgebruikers van 1 ha alsook het aantal landbouwers na 1960 met gemiddeld 1,6% per jaar. Met name is het aantal landbouwbedrijven van 5-10 ha aanzienlijk verminderd. De gemiddelde bedrijfsgrootte van de landbouwbedrijven is met 1 ha toegenomen tot 12,7 ha. Bijna driekwart van de landbouwbedrijven is kleiner dan 15 ha, 60% heeft 7-15 ha grond.

De vermindering van het aantal landbouwbedrijven is voornamelijk het gevolg van overgang naar een andere beroepsgroep (gaan rusten of beroepsverandering), bij de C- en D-geregistreerden had vermindering plaats door algehele opheffing van grondgebruik of veehouderij. Jaarlijks werd 4% van de landbouwbedrijven, voornamelijk die ≥ 7 ha, overgedragen, meest nog aan een zoon.

7. De verkaveling laat veel te wensen over. De landbouwbedrijven hebben gemiddeld ruim 7 kavels van 1,73 ha groot. Ruim de helft van de grond (55%) is eigendom-gebruik. Er wordt meer onbehuisd dan behuisd gepacht en er is maar weinig pacht van ouders.

   Verreweg de meeste bedrijfsgebouwen zijn eigendom van de gebruiker. Er staan zeer veel nieuwe boerderijen in dit gebied, dit kan in het kader van een eventuele bedrijfsverplaatsing bijzondere belangstelling vereisen.

8. Iets meer dan de helft van de cultuurgrond is grasland. Na 1960 is 7% van de cultuurgrond omgezet van bouw- in grasland. Het bouwplan is vrij eenvoudig met bijna geen verschillen tussen grote en kleine bedrijven.

   De tuinbouw op de landbouwbedrijven is naar aantal bedrijven afgenomen en naar oppervlakte per bedrijf toegenomen.

   Naast het gemengde grondgebruik heeft meer dan de helft van de landbouwbedrijven drie of meer produktierichtingen binnen de veehouderij.

9. Hoewel bij de rundveehouderij het accent op het melkvee ligt wordt opmerkelijk veel jongvee gehouden. Vooral aan de Maaskant is veel jongvee, op de zandgronden is relatief meer melkvee. De melkveehouderij is de laatste vijf jaar geïntensiveerd; op de landbouwbedrijven zijn thans bijna 10 melkkoeien per bedrijf.

10. Op bijna 90% van de landbouwbedrijven worden varkens gehouden. Naar aantal bedrijven gerekend is de mesterij even belangrijk als de fokkerij. Het beperkt blijven tot een produktierichting leidt zowel bij de mesterij als bij de fokkerij tot beduidend grotere eenheden.

    De kippenhouderij op twee derde van de landbouwbedrijven is van minder belang. Maar weinig bedrijven hebben grotere eenheden (1000 of meer) leghennen. De kuikenmesterij is van bijna geen betekenis.

11. Het aantal landbouwbedrijven in het gebied is van 1960-1965 met 8% verminderd, het aantal daarop werkzame vaste mannelijke arbeidskrachten met 16%. De vermindering van de arbeidsbezetting per bedrijf, alleen gelet op het aantal mannelijke vaste arbeidskrachten, was nagenoeg alleen van betekenis voor de bedrijven van 10-20 ha. De per vaste arbeidskracht bewerkte oppervlakte steeg met ruim 2 ha tot 9,5 ha.

    De arbeidsbezetting op de landbouwbedrijven bestaat, naar aantal vaste mannelijke arbeidskrachten, voor 75% uit de bedrijfshoofden en voor 20% uit meewerkende zoons. Op de kleine bedrijven is het aandeel van de boer veel groter, op de grotere bedrijven zijn meer meewerkende zoons.

12. De bedrijfsuitkomsten van de bedrijven in het gebied kunnen op ongeveer hetzelfde niveau verondersteld worden als van de L.E.I.-bedrijven in deze streek. Van laatstgenoemde bedrijven gaven alleen die van 15 ha en groter de laatste drie jaar gemiddeld bevredigende resultaten.

13. De landbouwers zijn gemiddeld 48 jaar oud; meer dan de helft (56%) van hen is jonger dan 50 jaar. Veel jonge bedrijfshoofden zijn er ook bij de groep met meer gespecialiseerde bedrijven.

14. Het aantal opvolgers per 100 bedrijven (28) is voor het gebied niet geheel voldoende om alle openvallende plaatsen te bezetten. Op de grotere bedrijven werken meer en op de kleinere bedrijven minder zoons mee dan er zullen kunnen opvolgen.

    Van de 134 landbouwers van 50 jaar en ouder hebben er 47 geen opvolger. Hiervan hebben er 32 minder dan 10 ha grond. Van de kleine bedrijven mag wel verwacht worden dat zij zullen verdwijnen, voor enkele grotere bedrijven kan eventueel nog wel een opvolger komen.

15. Het aantal aanvragers voor de saneringsregeling van landbouwbedrijven was in dit gebied nog vrij beperkt. Alle aanvragers voor de eerste regeling hadden minder dan 10 ha cultuurgrond in gebruik.

AANTAL INWONERS

	Aantal inwoners [1]		Indexcijfers (1947 = 100)			
	Gemeente		Gemeente		Noord-	Neder-
	Vierlingsbeek	Boxmeer	Vierlingsbeek	Boxmeer	brabant	land
1910	3009	3952	60	55	54	62
1920	3842	4841	77	68	62	72
1930	4162	5668	83	79	76	83
1940	4847	6481	97	91	89	93
1947	5018	7161	100	100	100	100
1950	5352	7569	107	106	107	106
1955	5542	8306	110	116	117	112
1960	6038	9047	120	126	126	119
1961	6134	9184	122	128	128	120
1962	6258	9411	125	131	131	122
1963	6321	9565	126	134	133	124
1964	6375	9707	127	136	136	125
1965	6446	10004	128	140	139	127

1) Vóór 1942 geschatte cijfers.

Bron: C.B.S.

GEBOORTEN- EN VESTIGINSOVERSCHOTTEN [1]

	Geboortenoverschot [2]		Vestigingsoverschot [3]	
	gemeente Vierlingsbeek	gemeente Boxmeer	gemeente Vierlingsbeek	gemeente Boxmeer
1911-1915	304	133	123	186
1916-1920	302	137	47	94
1921-1925	348	272	- 48	252
1926-1930	331	367	-369	-349
1931-1935	383	311	- 27	- 58
1936-1940	405	310	-156	- 79
1941-1945	344	391	- 70	23
1946-1950	619	751	-319	-198
1951-1955	584	699	-394	28
1956-1960	615	838	- 23	40
1961	128	188	- 4	39
1962	118	173	- 55	- 19
1963	127	168	- 73	- 32

1) Vóór 1942 geschatte cijfers.

2) Levend geboren minus overleden.

3) Vestigingen minus vertrek.

Bron: C.B.S.

Bijlage 3

BEVOLKING NAAR WIJKEN

	Aantal inwoners		Indexcijfers
	1947	1960	1947=100
Gemeente Vierlingsbeek totaal	5018	6038	120
In het blok: totaal	4312	5148	119
wijk Vierlingsbeek	885	1192	135
Groeningen	468	430	92
Vortum en Mullem	306	373	122
Verspreide huizen Maaskant	863	896	104
Overloon	702	1007	143
Verspreide huizen Overloon	1088	1250	115
Buiten het blok: totaal	706	890	127
Gemeente Boxmeer totaal	7161	9047	126
In het blok: totaal	1263	1318	104
wijk Sambeek	817	878	107
Verspreide huizen Sambeek	446	440	99
Buiten het blok: totaal	5898	7729	131

Bron: C. B.S. Volks- en beroepstelling 1947.
Algemene volkstelling 1960.

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING

		Aantal mannen		Indexcijfer (1947=100)	
		Gemeente			
		Vierlingsbeek	Boxmeer	Vierlingsbeek	Boxmeer
Mannelijke beroepsbevolking (a)	1947	1540	1960	100	100
	1956	1606	2145	104	109
	1960	1594	2345	104	120
Dagforenzen	1947	56	238	100	100
	1960	339	384	605	161
Overige forenzen	1947	32	24	100	100
	1960	106	204	331	850
Agrariërs	1947	911	568	100	100
	1956	731	436	80	77
	1960	638	379	70	67
Agrariërs in % van a	1947	59	29		
	1956	46	20		
	1960	40	16		
Dagforenzen in % van a	1947	4	12		
	1960	21	16		

Bron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947
Algemene woningtelling 1956
Algemene volkstelling 1960.

Bijlage 5

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING NAAR BEDRIJFSTAK

	Gemeente Vierlingsbeek				Gemeente Boxmeer			
	1947		1960		1947		1960	
	aantal	procenten	aantal	procenten	aantal	procenten	aantal	procenten
Landbouw	911	59	638	40	568	29	379	16
Bosbouw	32	2	9	1	5	0	9	0
Ontginning	26	2	-	-	33	2	-	-
Delfstoffen	8	0	4	0	-	-	-	-
Industrie en ambacht	180	12	318	20	543	28	910	39
Bouwnijverheid	161	10	255	16	267	14	342	15
Openbare nutsbedrijven	-	-	4	0	4	0	19	1
Handel, bank- en verzekeringswezen	104	7	140	9	171	9	200	8
Vervoer	47	3	65	4	142	7	111	5
Dienstverlening	62	4	151[1]	9	204	10	354[2]	15
Onbekend	9	1	10	1	23	1	21	1
Totaal	1540	100	1594	100	1960	100	2345	100

1) Inclusief 50 personen in militaire dienst.

2) Inclusief 81 personen in militaire dienst.

Bron: C.B.S. Volks- en beroepstelling 1947.
Algemene volkstelling 1960.

MANNELIJKE BEROEPSBEVOLKING NAAR WIJKEN

		Mannelijke beroepsbevolking					Mannelijke woonforenzen	
		Totaal - aantal	percentage werkzaam in				aantal	in % v.d. mannelijke beroeps-bevolking
			landbouw	nijverheid	handel en verkeer	overige bedrijfstakken		
Gemeente Vierlingsbeek	totaal	1594	41	36	13	10	445	28
In het blok:	totaal	1375	43	35	12	10	374	27
wijk Vierlingsbeek		291	15	51	19	15	88	30
Groeningen		119	47	35	14	4	32	27
Vortum en Mullem		95	49	32	8	11	26	27
Verspr.huizen Maaskant		261	53	33	11	3	75	29
Overloon		254	19	50	15	16	92	36
Verspr.huizen Overloon		355	72	17	4	7	61	17
Buiten het blok:	totaal	219	26	42	20	12	71	32
Gemeente Boxmeer	totaal	2345	17	54	13	16	588	25
In het blok:	totaal	367	35	42	13	10	56	15
wijk Sambeek		227	23	46	17	14	41	18
Verspr.huizen Sambeek		140	53	34	8	5	15	11
Buiten het blok:	totaal	1973	13	57	13	17	532	27

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960.

WOONFORENZEN

	Aantal woonforenzen[1]				
	Totaal	in de landbouw	in de nijverheid	in de bouw-nijverheid	in overige bedrijfstakken
Wonend in Vierlingsbeek, werkend in:[2]					
Boxmeer	81	2	46	24	9
Bergen	10	2	1	3	4
Venray	82	1	49	16	16
Cuyk	49	-	47	1	1
Mill	12	-	6	1	5
Tegelen	19	-	18	1	-
Venlo	19	-	6	6	7
Totaal in aangrenzende gemeenten	192	6	108	48	30
Alle woonforenzen	339	6	207	67	59
Wonend in Boxmeer, werkend in:[2]					
Oeffelt	37	4	32	-	1
Oploo	17	3	3	2	9
Vierlingsbeek	7	-	3	-	4
Wanroy	13	-	7	1	5
Gennep	24	-	19	1	4
Cuyk	148	-	135	6	7
Eindhoven	23	-	20	-	3
Mill c.a	24	-	3	2	19
Nijmegen	31	-	18	1	12
Venlo	12	-	4	8	-
Totaal in aangrenzende gemeenten	111	11	71	5	24
Alle woonforenzen	384	13	261	28	82

1) Dagelijks naar de werkgemeente heen-en-weer reizende mannen,
2) Gemeenten met ≥ 10 forenzen zijn met name genoemd.

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960

WOONFORENZEN NAAR REISTIJD EN VERVOERMIDDEL

	Gemeente	
	Vierlingsbeek	Boxmeer
Percentage woonforenzen[1] dat reist per:		
trein	24	42
bus	9	10
auto	6	6
motor of scooter	3	1
bromfiets	15	8
rijwiel	43	31
overige vervoermiddelen	0	2

	Vierlingsbeek	Boxmeer
Percentage woonforenzen[1] met een reistijd van:		
< 15 minuten	2	6
15-30 minuten	26	19
30-45 minuten	44	43
45-60 minuten	13	12
60-90 minuten	13	16
90-120 minuten	1	2
> 120 minuten	1	0
reistijd onbekend	0	2

1) Mannen en vrouwen.

Bron: C.B.S. Algemene volkstelling 1960.

WERKFORENZEN

	Aantal werkforenzen[1]				
	totaal	in de landbouw	in de nijverheid	in de bouw-nijverheid	in overige bedrijfstakken
Werkend in Vierlingsbeek, wonend in:[2]					
Venray	27	1	18	7	1
Totaal in aangrenzende gemeenten	53	4	27	10	12
Alle werkforenzen	59	5	28	14	12
Werkend in Boxmeer, wonend in:[2]					
Haps	23	-	18	3	2
Oeffelt	40	-	24	12	4
Oploo c.a.	116	3	92	11	10
Vierlingsbeek	81	2	46	24	9
Wanroy	69	2	48	13	6
Bergen	17	-	10	3	4
Gennep	28	-	21	2	5
Beers	10	-	8	-	2
Cuyk c.a.	26	-	14	10	2
Mill c.a.	96	-	78	12	6
Groesbeek	10	-	4	6	-
Nijmegen	29	-	21	4	4
Ottersum	10	1	8	1	-
Venray	12	-	3	5	4
Totaal in aangrenzende gemeenten	375	7	259	68	41
Alle werkforenzen	615	9	422	109	75

1) Dagelijks naar de werkgemeente heen-en-weer reizende mannen.
2) Gemeenten met ≥ 10 forenzen zijn met name genoemd.

Bron: C B.S. Algemene volkstelling 1960.

Bijlage

GEREGISTREERDE TELPLICHTIGEN

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep											
	A		B		C		D		S		totaal	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
zonder cultuurgrond	-	-	-	-	9	7	1	2	-	1	10	10
< 1	-	-	-	-	44	31	13	6	4	4	61	41
1 - 2	-	-	-	-	25	14	8	7	6	5	39	26
2 - 3	-	1	-	-	14	10	6	9	6	6	26	26
3 - 4	4	2	2	1	10	9	7	7	6	3	29	22
4 - 5	4	4	2	2	3	3	4	-	-	6	13	15
5 - 6	16	9	3	-	3	2	-	1	3	3	25	15
6 - 7	19	16	1	2	2	1	-	1	-	2	22	22
7 - 8	28	17	-	1	-	1	1	1	1	-	30	20
8 - 9	32	22	1	-	1	1	-	-	1	2	35	25
9 -10	23	23	5	3	-	1	-	-	-	1	28	28
10 -11	32	27	1	1	-	-	-	-	-	-	33	28
11 -12	33	30	-	-	-	-	-	-	-	-	33	30
12 -13	18	20	-	1	-	-	-	-	-	-	18	21
13 -14	13	20	2	-	-	-	-	1	-	-	15	21
14 -15	20	17	-	-	-	-	-	-	-	-	20	17
15 -16	20	19	-	-	-	-	-	-	-	-	20	19
16 -17	6	15	2	-	-	-	-	-	-	-	8	15
17 -18	8	8	1	-	1	1	-	-	1	-	11	9
18 -19	10	8	-	-	-	-	-	-	-	-	10	8
19 -20	7	5	-	1	-	-	-	-	-	-	7	6
20 -21	2	4	-	-	-	-	-	-	-	1	2	5
21 -22	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
22 -23	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
23 -24	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
24 -25	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
25 -26	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
26 -27	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
27 -28	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
29 -30	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
32 -33	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
34 -35	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
35 -36	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
40 -41	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
41 -42	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
42 -43	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
47 -48	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Alle geregistreerden	307	288	21	13	112	81	40	35	28	34	508	451

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

Bijlage 11

GEREGISTREERDEN NAAR BEROEPSGROEP, GROOTTEKLASSE EN DEELGEBIED

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep									
	A + B		C		D		S		totaal	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Overloon										
zonder cultuurgrond	-	-	2	2	1	1	-	1	3	4
< 1 ha	-	-	14	9	1	1	1	1	16	11
1 - 5 ha	3	6	16	13	4	5	6	10	29	34
5 - 7 ha	19	9	-	1	-	-	-	2	19	12
7 -10 ha	41	32	-	-	-	-	1	2	42	34
10 -15 ha	50	51	-	-	-	-	-	-	50	51
15 -20 ha	24	23	-	-	-	-	-	-	24	23
≥ 20 ha	11	15	-	-	-	-	-	-	11	15
totaal	148	136	32	25	6	7	8	16	194	184
Broeklanden										
zonder cultuurgrond	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	-	-	1	2	1	1	-	-	2	3
1 - 5 ha	2	4	7	4	7	3	4	2	20	13
5 - 7 ha	8	8	2	2	-	-	-	1	10	11
7 -10 ha	19	12	-	2	-	-	-	-	19	14
10 -15 ha	22	21	-	-	-	-	-	-	22	21
15 -20 ha	4	5	-	-	-	-	-	-	4	5
≥ 20 ha	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
totaal	55	53	10	10	8	4	4	3	77	70
Sambeek-Vortum										
zonder cultuurgrond	-	-	4	2	-	-	-	-	4	2
< 1 ha	-	-	5	6	3	-	1	1	9	7
1 - 5 ha	5	-	10	5	4	9	3	1	22	15
5 - 7 ha	8	6	1	-	-	2	-	1	9	9
7 -10 ha	17	11	-	-	1	-	1	1	19	12
10 -15 ha	25	23	-	-	-	1	-	-	25	24
15 -29 ha	17	16	1	1	-	-	1	-	19	17
≥ 20 ha	1	4	-	-	-	-	-	-	1	4
totaal	73	60	21	14	8	12	6	4	108	90
Vroeningen										
zonder cultuurgrond	-	-	3	3	-	1	-	-	3	4
< 1 ha	-	-	24	14	8	4	2	2	34	20
1 - 5 ha	2	-	19	14	10	6	5	7	36	27
5 - 7 ha	4	4	2	-	-	-	3	1	9	5
7 -10 ha	12	11	1	1	-	1	-	-	13	13
10 -15 ha	22	21	-	-	-	-	-	-	22	21
15 -20 ha	9	12	-	-	-	-	-	-	9	12
≥ 20 ha	3	4	-	-	-	-	-	1	3	5
totaal	52	52	49	32	18	12	10	11	129	107
Totaal r.v.k. zonder cult.gr.	-	-	9	7	1	2	-	1	10	10
Overloon < 1 ha	-	-	44	31	13	6	4	4	61	41
1 - 5 ha	12	10	52	36	25	23	18	20	107	89
5 - 7 ha	39	27	5	3	-	2	3	5	47	37
7 -10 ha	89	66	1	3	1	1	2	3	93	73
10 -15 ha	119	116	-	-	-	1	-	-	119	117
15 -20 ha	54	56	1	1	-	-	1	-	56	57
≥ 20 ha	15	26	-	-	-	-	-	1	15	27
Alle geregistreerden	328	301	112	81	40	35	28	34	508	451

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

NEVENBEROEPEN VAN DE B-EN HOOFDBEROEPEN VAN DE C-GEREGISTREERDEN

	Aan geregistreerden in de beroepsgroep									
	B		C totaal		C zonder cultuur grond		C < 1 ha		C ≥ 1 ha	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Melkrijder,- monsternemer	4	5	2	1	-	-	-	-	2	1
Land- en tuinbouwarbeider	2	1	6	4	-	-	2	3	4	1
Grondwerker, gemeentearbeider, e.d.	-	-	29	15	3	1	11	7	15	7
Loonwerker	2	-	5	6	-	-	-	1	5	5
Ov.landbouw verwante beroepen	7	5	18	16	3	4	5	4	10	8
Verzorgende beroepen	4	2	8	5	-	1	4	2	4	2
Fabrieksarbeider	-	-	14	13	1	1	7	4	6	8
Bouwvak- en transportarbeider	1	-	24	14	2	-	13	7	9	7
Overige beroepen	1	-	6	7	-	-	2	3	4	4
Alle beroepen	21	13	112	81	9	7	44	31	59	43

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

GEREGISTREERDEN IN GROEP D

	Aantal D-geregistreerden							
	totaal		zonder cultuur-grond		< 1 ha		≥ 1 ha	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Vorig beroep:								
Landbouwer	25	25	1	2	3	3	21	20
Fruitteler, boomkweker	3	2	–	–	2	1	1	1
Arbeider	–	2	–	–	–	–	–	2
Overig beroep	10	3	–	–	7	1	3	2
Invalide	2	3	–	–	1	1	1	2
Alle beroepen	40	35	1	2	13	6	26	27

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965 .

DE SPECIALE BEDRIJVEN

	Aantal geregistreerden						Aantal geregistreerden in 1965 in de deelgebieden			
	< 1 ha		≥ 1 ha		totaal					
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	Overloon	Broek-landen	Sambeek-Vortum	Groe-ningen
Tuinder	-	-	9	10	9	10	6	1	-	3
Fruitteler	-	-	1	2	1	2	-	1	-	1
Boomkweker	2	3	5	4	7	7	1	-	3	3
Pluimveehouder	2	1	7	7	9	8	4	1	-	3
Varkensmester	-	-	-	2	-	2	1	-	1	-
Varkensfokker	-	-	-	2	-	2	2	-	-	-
Kalverenmester	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
Kuikenmester	-	1[1)]	-	1	-	2	1	-	1	-
Instelling	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Alle beroepen	4	5[1)]	24	29	28	34	16	3	5	10

1) Waarvan 1 zonder cultuurgrond.

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

DE GRONDGEBRUIKERS ≥ 1 HA EN DE CULTUURGROND

		Aantal bedrijven					Percentage bedrijven in de grootteklasse				Opp. cultuurgrond in ha	Gemidd. bedrijfsgrootte in ha	Indexcijfers (1947 = 100)		
		totaal	in de grootteklasse 1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	≥ 20 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-20ha	≥ 20 ha			aant. bedrijven	opp. cultuurgrond	gemidd. bedrijfsgrootte
Gemeente	1910	367	198	87	65	17	54	24	18	4	2538	6,9	81	60	73
Vierlingsbeek 1)	1921	419	197	89	111	22	47	21	27	5	3564	8,5	92	84	90
	1930	440	163	129	116	32	37	29	27	7	4022	9,1	97	94	97
	1947	454	136	134	155	29	30	30	34	6	4257	9,4	100	100	100
	1950	456	131	155	143	27	29	34	31	6	4188	9,2	100	98	98
	1955	467	118	157	173	19	25	34	37	4	4395	9,4	103	103	100
	1959	444	111	136	178	19	25	31	40	4	4270	9,6	98	100	102
	1965	420	106	107	177	30	25	26	42	7	4367	10,4	93	103	111
Gemeente	1910	255	151	55	41	8	59	22	16	3	1635	6,4	84	73	86
Boxmeer 1)	1921	250	112	76	51	11	45	30	20	5	1922	7,7	83	86	104
	1930	249	94	73	73	9	38	29	29	4	1986	8,0	82	89	108
	1947	303	125	98	68	12	41	32	23	4	2236	7,4	100	100	100
	1950	297	116	114	55	12	39	38	19	4	2188	7,4	98	98	100
	1955	279	104	119	50	6	37	43	18	2	2044	7,3	92	91	99
	1959	290	104	109	69	8	36	37	24	3	2194	7,6	96	98	103
	1965	243	70	87	75	11	29	36	31	4	2131	8,8	80	95	119
Landbouwgebied	1910	3855	1852	1364	567	72	48	35	15	2	24060	6,2	84	65	77
Noordelijk	1921	4032	1721	1516	705	90	43	38	17	2	28494	7,1	88	77	88
Peelgebied	1930	4317	1536	1684	975	122	35	39	23	3	33570	7,8	94	91	96
	1947	4583	1411	1907	1115	150	31	42	24	3	37069	8,1	100	100	100
	1950	4596	1304	2124	1036	132	28	46	23	3	36794	8,0	100	99	99
	1955	4508	1131	2191	1076	110	25	49	24	2	37198	8,2	98	100	101
	1959	4458	1108	2092	1148	110	25	47	26	2	36961	8,3	97	100	102
	1965	4200	1081	1681	1308	130	26	40	31	3	36486	8,7	92	98	107
Landbouwgebied	1910	998	625	137	130	66	63	16	15	6	6487	6,5	92	78	84
Land van Cuyk	1921	1023	556	209	193	65	54	21	19	6	7252	7,1	95	88	92
	1930	1040	490	269	226	55	47	26	22	5	7633	7,3	96	92	95
	1947	1082	455	341	229	57	42	32	21	5	8287	7,7	100	100	100
	1950	1088	448	380	207	53	41	35	19	5	8219	7,6	101	99	99
	1955	1042	405	385	215	37	39	37	21	3	8004	7,7	96	97	100
	1959	1042	385	373	249	35	37	36	24	3	8120	7,8	96	98	101
	1965	924	313	310	253	48	34	34	27	5	7772	8,4	85	94	109

1) Voor 1942 geschatte cijfers.

Bronnen: Directie van de Landbouw (1910-1930).
C.B.S. (1947-1959).

WIJZIGINGEN IN HET AANTAL GEREGISTREERDEN

		Aantal geregistreerden in de beroepsgroep						totaal
		A	B	A+B	C	D	S	
Geregistreerd in 1960		307	21	328	112	40	28	508
Sinds 1960 verdwenen	-	10	-	10	42	21	4	77
		297	21	318	70	19	24	431
Overgegaan naar een andere beroepsgroep:								
naar groep A		.	7	.	3	3	2	
naar groep B		1	.	.	1	-	-	
naar groep C		9	1	10	.	1	1	
naar groep D		10	2	12	6	.	-	
naar groep S		7	-	7	2	-	.	
Waardoor er de beroepsgroep verlieten	-	27	10	29	12	4	3	
Waardoor er tot de beroepsgroep toetraden	+	15	2	9	12	18	9	
		285	13	298	70	33	30	
Sinds 1960 in de registratie opgenomen	+	3	-	3	11	2	4	20
Geregistreerd in 1965		288	13	301	81	35	34	451

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

VERDWENEN GEREGISTREERDEN (1960-1965)

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep				totaal
	A	C	D	S	
Aantal verdwenen geregistreerden totaal	10	42	21	4	77
In Overloon	4	12	3	1	20
Broeklanden	1	2	5	-	8
Sambeek-Vortum	4	7	5	3	19
Groeningen	1	21	8	-	30
Grootteklasse:					
zonder cultuurgrond	-	4	1	-	5
< 1 ha	-	24	11	-	35
1 - 5 ha	-	14	9	3	26
5 - 7 ha	2	-	-	-	2
7 -10 ha	2	-	-	1	3
10 -15 ha	6	-	-	-	6
Reden van verdwijnen:					
gaan rusten	5	-	-	-	5
overleden	-	2	9	-	11
geen vee of tuinbouw meer	-	24	5	1	30
bedrijfsverandering	3	-	-	-	3
beroepsverandering	2	1	-	2	5
grond losgelaten	-	13	5	1	19
grond naar uitbreidingsplan	-	2	2	-	4
Bestemming van de grond:					
toegevoegd aan bestaande landbouwbedrijven	74,26	19,48	21,88	11,71	127,33
uitbreidingsplan	21,05	9,04	3,91	-	34,00
grond zelf gehouden	-	5,88	0,53	1,00	7,41
grond naar niet-geregistreerden	-	0,15	0,92	-	1,07
Oppervlakte cultuurgrond totaal	95,31	34,55	27,24	12,71	169,81

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960.

NIEUW GEREGISTREERDEN (1960-1965)

	Aantal geregistreerden in de beroepsgroep				totaal
	A	C	D	S	
Aantal nieuw-geregistreerden totaal	3	11	2	4	20
Grootteklasse:					
zonder cultuurgrond	-	1	1	1	3
< 1 ha	-	7	-	-	7
1 - 5 ha	-	3	-	2	5
5 - 7 ha	1	-	1	-	2
7 -10 ha	2	-	-	1	3
Reden van nieuwe registratie:					
voor het houden van vee/pluimvee	-	5	1	1	7
gevestigd op los land	-	4	-	-	4
afgesplitst van bedrijf ven gebroeders	2	-	-	-	2
afgesplitst van ouderlijk bedrijf	1	2	-	2	5
afgesplitst van overgedaan eigen bedrijf	-	-	1	1	2
Oppervlakte betrokken cultuurgrond	21,60	8,80	5,07	13,40	48,87

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

OVERDRACHTEN IN DE PERIODE 1960-1965

	Aantal overdrachten in de beroepsgroep			totaal
	A	C	S	
Aantal overdrachten totaal	63	6	4	73
In Overloon	30	5	3	38
Broeklanden	12	1	-	13
Sambeek-Vortum	10	-	1	11
Groeningen	11	-	-	11
Grootteklasse: (1965)				
< 1 ha	-	1	-	1
1 - 5 ha	4	4	3	11
5 - 7 ha	2	1	-	3
7 -10 ha	18	-	-	18
10 -15 ha	25	-	-	25
15 -20 ha	12	-	-	12
≥ 20 ha	2	-	1	3
Reden van overdracht door het vorig bedrijfshoofd:				
rusten	37	4	-	41
overlijden	15	2	-	17
bedrijfsverandering	8	-	2	10
beroepsverandering	2	-	1	3
overige redenen	1	-	1	2
De overneming had plaats door:				
zoon	36	2	1	39
broer (na gezamenlijke exploitatie als gebroeders)	4	-	-	4
familie	8	-	-	8
vreemde	15	4	3	22

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1965.

OMVANG VAN HET GRONDVERKEER (1964-1965)

	Grondverkeer in ha 1)										
	Landbouwers (A + B)							groep C	groep D	groep S	totaal
	1-5 ha	5-7ha	7-10ha	10-15ha	15-20ha	≥ 20ha	totaal				
Oppervl.cult.grond van alle geregistr.	42	166	565	1419	944	690	3826	162	89	135	4212
Vergroting door:											
pacht	-	2,95	2,40	8,67	5,26	20,39	39,67	1,55	-	0,83	42,05
koop	-	-	0,96	3,95	1,00	3,10	9,01	0,70	-	-	9,71
pachtbeëindiging	-	-	0,80	-	0,50	-	1,30	-	-	2,03	3,33
onbekende reden	0,17	0,40	6,71	10,56	3,61	3,45	24,90	2,24	1,00	1,69	29,83
Alle vergrotingen	0,17	3,35	10,87	23,18	10,37	26,94	74,88	4,49	1,00	4,55	84,92
Aantal gevallen	1	5	14	14	15	12	61	11	3	8	83
Verkleining door:											
pachtbeëindiging	-	7,50	1,25	6,99	4,10	-	19,84	1,70	7,80	2,64	31,98
verkoop	2,35	0,90	-	0,35	-	-	3,60	7,00	-	-	10,60
verpachting	-	0,42	1,00	5,23	0,99	-	7,64	8,95	9,88	2,18	28,65
ruiling	-	-	0,40	-	1,43	-	1,83	-	-	-	1,83
bedrijfsbeëindiging via O.-en S.-fonds	-	-	-	-	-	-	-	2,42	-	-	2,42
onbekende reden	0,20	0,35	1,28	8,57	2,07	2,02	14,49	1,37	3,38	1,88	21,12
Alle verkleiningen	2,55	9,17	3,93	21,14	8,59	2,02	47,40	21,44	21,06	6,70	96,60
Aantal gevallen	2	5	8	24	10	5	54	14	11	10	89

1) Exclusief grondverkeer door bedrijfsoverdrachten en oppervlakten < 10 are.

Bron : aantekeningen D.B.H. op landbouwtellingformulier .

VERKAVELING

	Totaal	Aantal bedrijven met gegevens met ... kavels															Totaal-aantal kavels	Gemidd. aantal kavels p.bedr.	Gemidd. kavelgrootte in ha
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	≥15			
Landbouwers																			
1 - 5 ha	8	-	3	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	30	3,8	1,10
5 - 7 ha	26	-	1	6	6	4	3	2	4	-	-	-	-	-	-	-	128	4,9	1,24
7 -10 ha	63	2	3	2	7	6	10	4	10	11	4	1	2	1	-	-	427	6,8	1,27
10 -15 ha	113	3	4	3	12	2	15	19	12	9	13	8	7	4	-	2	866	7,7	1,59
15 -20 ha	55	-	3	3	5	3	2	4	5	5	5	5	3	3	1	8	500	9,1	1,85
≥ 20 ha	25	4	4	2	1	-	2	2	2	-	-	1	-	1	1	5	194	7,8	3,46
alle landbouwers	290	9	18	16	34	16	32	32	33	25	22	15	12	9	2	15	2145	7,4	1,73
In Overloon	132	5	15	9	28	10	19	14	15	7	2	1	1	3	2	1	744	5,6	2,34
Broeklanden	49	2	2	4	3	3	6	8	6	3	7	2	1	2	-	-	342	7,0	1,58
Sambeek-Vortum	59	2	-	2	-	1	3	4	3	8	6	8	7	4	-	11	633	10,7	1,20
Groeningen	50	-	1	1	3	2	4	6	9	7	7	4	3	-	-	3	426	8,5	1,57
Overige geregistr.:																			
Groep C																			
< 1 ha	27	16	8	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	46	1,7	0,26
≥ 1 ha	40	4	10	11	7	2	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	139	3,5	1,00
totaal	67	20	18	13	7	2	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	185	2,8	0,81
Groep D																			
< 1 ha	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	17	2,8	0,16
≥ 1 ha	22	3	6	3	-	4	1	3	-	1	-	-	-	-	-	1	101	4,6	0,69
totaal	28	7	7	3	-	4	1	3	-	1	-	1	-	-	-	1	118	4,2	0,62
Groep S																			
< 1 ha	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1,5	0,45
≥ 1 ha	25	3	6	4	4	1	2	-	-	1	2	1	-	-	-	1	118	4,7	1,04
totaal	29	6	6	5	4	1	2	-	-	1	2	1	-	-	-	1	124	4,3	1,01
Alle geregistreerden	414	42	49	37	45	23	38	35	36	27	25	17	12	9	2	17	2572	6,2	1,58

Bron: Landbouwtellingformulieren 1963.

EIGENDOM EN PACHT

	Gemeente		Noordelijk Peel-gebied	Land van Cuyk	Noord-brabant
	Vierlings-beek	Boxmeer			
Aantal bedrijven: totaal	562	365	5319	1300	45488
met de cultuurgrond in:					
100% eigendom	163	95	2585	382	19700
≥50% eigendom	202	121	1580	445	10654
>50% pacht	105	95	469	306	6660
100% pacht	92	54	685	167	8474
Oppervlakte cultuurgrond in ha	4318	2228	37318	8232	328921
Waarvan % in eigendom	55	58	71	57	59
in pacht	45	42	29	43	41

Bron: C.B.S. 1959.

Bijlage 23

GEPACHTE GROND

	Oppervl. pacht-grond in ha	Percentage gepacht								
		van ouders	korter dan 1 jaar	langer dan 1 jaar		van eigenaren in Nederland				
				met bedr.-gebouwen	zonder bedr.-gebouwen	land-of tuin-bouwers	ov.parti-culieren	overheid	overige rechts-personen	van buiten-landse eigenaren
Gemeente Vierlingsbeek	1923	7	1	45	54	27	20	46	1	6
Gemeente Boxmeer	942	8	-	22	78	40	32	35	3	0
Noordelijk Peelgebied	10858	16	1	44	55	34	26	34	5	1
Land van Cuyk	3500	7	0	28	72	29	32	33	6	0
Noordbrabant	133711	14	1	41	58	27	41	21	7	4

Bron: C.B.S. 1959.

BEDRIJFSGEBOUWEN 1)

	Aantal hoofdbedrijfsgebouwen														
	gebouwd vóór 1850			gebouwd tussen 1850 en 1914			gebouwd tussen 1915 en 1940			gebouwd na 1940			totaal		
	eigen-dom	pacht	to-taal	eigen-dom	pacht	to-taal	eigen-dom	pacht	to-taal	eigen-dom	pacht	to-taal	eigen-dom	pacht	totaal
Gemeente Vierlingsbeek	27	3	30	76	17	93	67	13	80	124	29	153	294	62	356
Gemeente Boxmeer	36	5	41	62	5	67	57	6	63	21	1	22	176	17	193
Noordelijk Peelgebied	530	185	615	1025	140	1165	1086	120	1206	591	66	657	3232	411	3643
Land van Cuyk	153	40	193	220	20	240	166	26	192	95	12	107	634	98	732
Noordbrabant	3512	971	4483	7290	1502	8792	6735	1102	6837	4905	681	5586	22442	5256	26698

1) Van personen met hoofdberoep landbouwer ≥ 1 ha.

Bron: C.B.S. 1961.

VEESTALLING EN BEDRIJFSVOERING

	Aantal bedrijven[1]							
	met bedrijfsgebouwen	met melkveestal, gebouwd vóór 1940		met een loopstal voor jongvee	waar de mest in de grupstal mechanisch wordt geruimd	met één of meer verplaatsbare weidepompen	dat groenvoer pleegt in te kuilen	met groenvoersilo('s)
		totaal	waarvan gemoderniseerd					
Gemeente Vierlingsbeek	356	190	145	3	-	149	280	330
Gemeente Boxmeer	193	169	122	4	-	79	140	105
Noordelijk Peelgebied	3643	2813	1968	22	4	1555	2734	1905
Land van Cuyk	732	608	467	5	-	221	463	414
Noordbrabant	26698	20143	11530	376	158	11724	20687	5670

1) Met hoofdberoep landbouwer (≥ 1 ha).

Bron: C.B.S. 1961.

VARKENSSTALLEN EN KIPPENHOKKEN

	Aantal bedrijven [1]			
	met bedrijfsgebouwen	met afzonderlijk na 1940 gebouwde varkensstal voor 30 of meer mestvarkens	met kippenhokken voor	
			400 of meer leghennen per hok	2000 of meer slachtkuikens per hok
Gemeente Vierlingsbeek	356	53	63	11
Gemeente Boxmeer	193	25	29	4
Noordelijk Peelgebied	3643	786	750	81
Land van Cuyk	732	94	103	7
Noordbrabant	26698	4094	3030	293

1) Met hoofdberoep landbouwer (≧ 1 ha).

Bron: C.B.S. 1961.

NUTSVOORZIENINGEN

	Aantal getelde grond-gebruikers	Percentage grondgebruikers met aansluiting op				
		telefoonnet	elektriciteitsnet	waterleiding (inclusief Nortonpomp)	openbare water-leiding	Nortonpomp
Gemeente Vierlingsbeek	552	34	98	78	48	31
Gemeente Boxmeer	353	34	97	70	53	18
Noordelijk Peelgebied	5449	32	98	71	50	18
Land van Cuyk	1286	35	97	69	44	25
Noordbrabant	47023	31	96	77	70	7

Bron: C.B.S. 1960.

ONTWIKKELING VAN HET GRONDGEBRUIK

		Oppervlakte cultuur-grond	Percentage cultuurgrond in gebruik als		
			bouwland	grasland incl. kunstweide	tuinland
Gemeente Vierlingsbeek[1]	1947	4356	56	42	2
	1950	4269	54	44	2
	1955	4441	55	41	4
	1960	4353	54	42	4
	1964	4375	47	49	4
Gemeente Boxmeer[2]	1947	2299	51	46	3
	1950	2264	46	51	3
	1955	2059	45	49	6
	1960	2239	44	49	7
	1964	2183	40	54	6

1) In 1942 samengesteld uit: Vierlingsbeek (ged.)
Sambeek (ged.)
Maashees c.a. (geheel)

2) In 1942 samengesteld uit: Boxmeer (geheel)
Beugen (ged.)
Sambeek (ged.)

Bron: C.B.S.

	Aant.bedr. met cultuurgr.		Oppervl. cultuurgr. in ha		Percentage cultuurgrond in gebruik als					
					bouwland		grasland		tuinland	
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Landbouwers										
1 - 5 ha	12	10	48	42	55	56	42	39	3	5
5 - 7 ha	39	27	234	166	54	49	41	47	5	4
7 -10 ha	89	66	754	565	54	47	43	50	3	3
10 -15 ha	119	116	1436	1419	53	46	45	52	2	2
15 -20 ha	54	56	917	944	51	44	47	55	2	1
≥ 20 ha	15	26	442	690	55	44	44	54	1	2
alle landbouwers	328	301	3831	3826	53	46	45	52	2	2
In Overloon	148	136	1806	1778	57	48	41	49	2	3
Broeklanden	55	53	549	575	54	47	44	52	2	1
Sambeek-Vortum	73	60	822	780	45	41	53	58	2	1
Groeningen	52	52	654	693	51	43	48	57	1	0
Overige geregistreerden:										
Groep C										
< 1 ha	44	31	18	14	57	36	18	27	25	37
≥ 1 ha	59	43	171	148	56	50	38	42	6	8
totaal	103	74	189	162	56	49	36	40	8	11
Groep D										
< 1 ha	13	6	6	3	44	11	17	42	39	47
≥ 1 ha	26	27	75	86	44	31	49	62	7	7
totaal	39	33	81	89	43	31	47	62	10	7
Groep S										
< 1 ha	4	4	2	3	9	10	40	-	51	90
≥ 1 ha	24	29	91	132	19	30	26	20	55	50
totaal	28	33	93	135	19	29	26	20	55	51
Alle geregistreerden	498	441	4194	4212	52	45	44	51	4	4

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

BOUWLANDGEBRUIK

	Oppervl. bouwland in ha	Percentage bouwland beteeld met										
		granen						peul- vruchten	aard- appelen	suiker- bieten	voeder- bieten	overige gewassen
		totaal	rogge	haver	gerst	mengsels	tarwe					
Landbouwers												
1 - 5 ha	24	71	29	18	19	5	-	-	12	11	6	-
5 - 7 ha	81	72	19	15	23	13	2	0	13	9	6	0
7 -10 ha	267	71	28	13	15	15	0	0	13	12	4	0
10 -15 ha	657	70	24	15	17	11	3	0	14	12	3	1
15 -20 ha	411	67	22	12	19	10	4	-	15	15	3	0
≥ 20 ha	306	71	18	13	24	9	7	-	14	12	1	2
alle landbouwers	1746	69	23	14	18	10	4	0	14	13	3	1
In Overloon	860	68	27	13	16	10	2	0	17	11	2	2
Broeklanden	268	73	23	19	18	11	2	0	9	13	5	-
Sambeek-Vortum	322	65	16	9	24	9	7	-	14	17	3	1
Groeningen	296	72	16	16	19	16	5	-	11	13	4	0
Overige geregistreerden:												
Groep C												
< 1 ha	5	36	14	5	9	4	4	-	19	39	4	2
≥ 1 ha	74	79	27	12	23	12	5	0	11	7	3	0
totaal	79	77	26	12	22	12	5	0	11	9	3	0
Groep D												
< 1 ha	1	60	40	-	-	20	-	-	20	-	20	-
≥ 1 ha	26	75	16	17	17	23	2	1	11	10	3	-
totaal	27	75	17	17	17	22	2	1	11	10	3	-
Groep S												
< 1 ha	1	100	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	39	72	27	4	35	4	2	-	8	13	2	5
totaal	40	72	27	4	35	4	2	-	8	13	2	5
Alle geregistreerden	1892	70	23	13	19	11	4	0	14	12	3	1

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

TUINBOUWGEWASSEN

	Aantal bedrijven met tuinbouw		Oppervlakte tuinbouwgewassen in ha									
			totaal		in de open grond (1965)							onder glas (1965)
					groente				fruit		overige gewassen	
					totaal	waarvan			totaal	waarvan		
	1960	1965	1960	1965		aard-beien	asper-ges	vroege aardapp.		appels		
Landbouwers												
1 - 5 ha	8	4	2,18	2,45	2,45	0,80	1,20	-	-	-	-	-
5 - 7 ha	25	8	12,96	6,41	4,96	0,66	3,85	-	1,45	1,00	-	-
7 -10 ha	46	19	21,32	15,69	13,64	1,29	9,96	1,29	2,05	1,50	-	-
10 -15 ha	61	20	25,43	17,33	17,03	1,09	13,14	1,45	0,30	-	-	-
15 -20 ha	29	15	16,64	12,68	5,50	0,65	4,55	0,30	6,18	5,93	1,00	-
≥ 20 ha	8	9	3,93	7,70	5,20	0,25	2,20	2,75	1,75	1,75	0,75	-
alle landbouwers	177	75	82,46	62,26	48,78	4,74	34,90	5,79	11,73	10,18	1,75	-
In Overloon	90	49	44,41	41,59	40,64	3,59	29,51	5,29	0,94	0,35	-	-
Broeklanden	31	9	12,17	8,20	4,20	0,20	2,90	-	4,00	3,25	-	-
Sambeek-Vortum	35	9	17,97	8,58	0,88	0,73	0,15	-	5,95	5,80	1,75	-
Groeningen	21	8	7,91	3,89	3,06	0,22	2,34	0,50	0,83	0,78	-	-
Overige geregistreerden:												
Groep C												
< 1 ha	20	16	4,61	5,13	2,94	0,25	2,69	-	1,39	1,03	0,80	-
≥ 1 ha	22	13	11,05	12,13	4,50	0,60	2,35	1,35	3,34	2,30	4,29	-
totaal	42	29	15,66	17,26	7,44	0,85	5,04	1,35	4,73	3,33	5,09	-
Groep D												
< 1 ha	11	4	2,56	1,25	0,20	-	0,20	-	1,05	0,20	-	-
≥ 1 ha	12	7	5,52	5,57	3,87	0,07	3,10	-	1,70	1,10	-	-
totaal	23	11	8,08	6,82	4,07	0,07	3,30	-	2,75	1,30	-	-
Groep S												
< 1 ha	2	4	1,35	2,41	-	-	-	-	0,43	-	1,98	-
≥ 1 ha	21	23	52,88	67,02	27,62	4,60	13,85	-	14,37	10,20	24,14	0,89
totaal	23	27	54,23	69,43	27,62	4,60	13,85	-	14,80	10,20	26,12	0,89
Alle geregistreerden	265	142	160,43	155,77	87,91	10,26	57,09	7,14	34,01	25,01	32,96	0,89

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960 en 1965.

1115

GRASLAND

	Oppervlakte grasland in ha	Percentage	
		tijdelijk	blijvend
Landbouwers 1 - 5 ha	16	-	100
5 - 7 ha	78	2	98
7 -10 ha	284	2	98
10 -15 ha	745	4	96
15 -20 ha	520	3	97
≥ 20 ha	376	7	93
alle landbouwers	2019	4	96
In Overloon	877	6	94
Broeklanden	299	4	96
Sambeek-Vortum	449	1	99
Groeningen	394	2	98
Overige geregistreerden			
Groep C < 1 ha	4	10	90
≥ 1 ha	61	5	95
totaal	65	5	95
Groep D < 1 ha	1	23	77
≥ 1 ha	54	-	100
totaal	55	0	100
Groep S ≥ 1 ha totaal	29	13	87
Alle geregistreerden	2168	4	96

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

RUNDVEEHOUDERIJ

	Aantal bedrijven		Aantal melkkoeien per				Per 100 melkkoeien		Bedrijven met mestkalveren		Bedrijven met overig mestvee	
			100 ha cult.grond		100 ha grasland		aantal kalveren	aantal pinken	aantal bedrijven	gemiddeld aant.per bedr.	aantal bedrijven	gemiddeld aant.per bedr.
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1965		1965		1965	
Landbouwers												
1 - 5 ha	12	10	73	73	174	190	26	35	-	-	-	-
5 - 7 ha	39	27	58	76	140	161	43	57	1	1,0	1	3,0
7 -10 ha	89	66	63	79	147	157	49	68	6	3,0	11	2,9
10 -15 ha	119	116	61	81	134	154	52	67	11	16,7	23	3,0
15 -20 ha	54	56	57	70	120	127	68	95	2	44,5	20	6,2
≥ 20 ha	15	26	45	67	101	122	55	85	2	2,5	10	7,9
alle landbouwers	328	301	59	75	130	142	55	76	22	13,5	65	4,7
In Overloon	148	136	54	74	132	150	51	69	10	7,0	22	3,7
Broeklanden	55	53	68	82	153	157	48	74	6	23,3	4	2,3
Sambeek-Vortum	73	60	65	78	122	135	62	88	6	14,5	22	4,4
Groeningen	52	52	56	68	117	120	63	82	-	-	17	7,0
Overige geregistreerden:												
Groep C zonder cultuurgrond	9	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	44	31	6	22	30	80	167	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	59	43	33	28	87	66	61	93	1	2,0	4	4,5
totaal	112	81	31	27	85	67	68	86	1	2,0	4	4,5
Groep D zonder cultuurgrond	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	13	6	-	38	-	1	-	300	-	-	-	-
≥ 1 ha	26	27	25	23	51	37	40	130	-	-	7	4,9
totaal	40	35	23	24	49	38	38	138	-	-	7	4,9
Groep S zonder cultuurgrond	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
< 1 ha	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
≥ 1 ha	24	29	13	5	49	24	129	200	1	96,0	-	-
totaal	28	34	13	5	47	24	129	200	1	96,0	-	-
Alle geregistreerden	508	451	56	70	125	135	55	77	24	16,5	76	4,7

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

MELKKOEIEN

	Aantal bedrijven																		Gemidd.aantal melkkoeien per bedrijf met melkkoeien	
	Totaal		met ... melkkoeien														zonder melkkoeien			
			1-4		5-9		10-14		15-19		20-24		≥ 25		totaal					
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Landbouwers																				
1 - 5 ha	12	10	11	8	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	-	-	2,9	3,1
5 - 7 ha	39	27	27	13	12	14	-	-	-	-	-	-	-	-	39	27	-	-	3,5	4,7
7 -10 ha	89	66	27	9	59	48	1	6	-	-	-	-	-	-	87	63	2	3	5,5	7,1
10 -15 ha	119	116	10	3	88	44	21	58	-	5	-	2	-	-	119	112	-	4	7,4	10,2
15 -20 ha	54	56	1	1	26	7	24	34	2	12	-	-	-	-	53	54	1	2	9,8	12,2
≥ 20 ha	15	26	-	-	4	-	5	9	4	10	1	5	1	2	15	26	-	-	13,3	17,7
alle landbouwers	328	301	76	34	190	115	51	107	6	27	1	7	1	2	325	292	3	9	6,9	9,8
In Overloon	148	136	45	19	77	51	18	43	4	13	1	5	1	2	146	133	2	3	6,6	9,9
Broeklanden	55	53	9	9	36	18	8	21	1	3	-	1	-	-	54	52	1	1	6,9	9,1
Sambeek-Vortum	73	60	8	3	49	24	16	25	-	6	-	1	-	-	73	59	-	1	7,3	10,3
Groeningen	52	52	14	3	28	22	9	18	1	5	-	-	-	-	52	48	-	4	7,1	9,9
Overige geregistreerden:																				
Groep C zonder cultuurgrond	9	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	7	-	-
< 1 ha	44	31	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	43	28	1,0	1,0
≥ 1 ha	59	43	25	19	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	27	20	32	23	2,1	2,1
totaal	112	81	26	22	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	28	23	84	58	2,1	1,9
Groep D zonder cultuurgrond	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
< 1 ha	13	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	5	-	1,0
≥ 1 ha	26	27	8	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	11	17	16	2,1	1,8
totaal	40	35	8	12	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	12	31	23	2,1	1,8
Groep S zonder cultuurgrond	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
< 1 ha	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-
≥ 1 ha	24	29	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4	18	25	2,0	1,8
totaal	28	34	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4	22	30	2,0	1,8
Alle geregistreerden	508	451	116	72	193	116	51	107	6	27	1	7	1	2	368	331	140	120	6,3	8,9

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965 .

MELKPRODUKTIE

	1958	1960	1962	1964
Aantal gecontroleerde koeien:				
Vierlingsbeek	58	115	114	135
Overloon	221	302	341	368
Sambeek	347	172	509	379
Groeningen	113	148	148	138
Boxmeer	94	107	137	151
Noordbrabant M.R.IJ.	38099	42697	51808	53126
Gemiddelde melkopbrengst in kg:				
Vierlingsbeek	4131	4300	4419	4470
Overloon	4149	4164	4346	4345
Sambeek	4601	4352	4320	4380
Groeningen	4409	4190	4250	4334
Boxmeer	4395	4047	4247	4206
Noordbrabant M.R.IJ.	4337	4232	4295	4320
Gemiddeld vetgehalte in %:				
Vierlingsbeek	3,61	3,63	3,67	3,68
Overloon	3,62	3,62	3,70	3,63
Sambeek	3,66	3,67	3,69	3,67
Groeningen	3,58	3,62	3,66	3,67
Boxmeer	3,55	3,66	3,63	3,63
Noordbrabant M.R.IJ.	3,60	3,60	3,67	3,74

Bron: Jaarverslagen Stichting Centrale Melkcontrole Dienst.

MESTVARKENS

		Aantal bedrijven met ____ mestvarkens							Gemiddeld aantal mestvarkens per bedrijf met mestvarkens
		1 - 9	10-19	20-29	30-49	50-99	≥ 100	totaal	
Landbouwbedrijven met alleen mestvarkens	1 - 5 ha	1	2	-	1	2	1	7	44,0
	5 - 7 ha	1	1	2	3	2	1	10	40,9
	7 -10 ha	3	2	3	5	6	1	20	41,6
	10 -15 ha	4	3	8	12	8	6	41	50,6
	15 -20 ha	1	2	3	3	2	2	13	47,2
	≥ 20 ha	-	-	4	-	3	-	7	40,4
	totaal	10	10	20	24	23	11	98	46,1
	In Overloon	6	6	11	10	8	3	44	37,9
	Broeklanden	1	2	1	6	8	1	19	47,5
	Sambeek-Vortum	1	2	6	2	5	6	22	62,0
	Groeningen	2	-	2	6	2	1	13	44,9
Landbouwbedrijven met mestvarkens en fokzeugen	1 - 5 ha	1	1	-	-	-	-	2	10,0
	5 - 7 ha	4	-	1	-	1	-	6	15,2
	7 -10 ha	10	2	1	3	-	-	16	12,8
	10 -15 ha	14	3	4	2	2	-	25	16,0
	15 -20 ha	8	5	2	3	2	-	20	21,5
	≥ 20 ha	2	1	1	2	-	-	6	22,7
	totaal	39	12	9	10	5	-	75	17,1
	In Overloon	18	7	4	4	2	-	35	16,9
	Broeklanden	1	1	3	3	1	-	9	31,3
	Sambeek-Vortum	14	2	-	3	1	-	20	11,6
	Groeningen	6	2	2	-	1	-	11	15,8
Groep C		14	5	3	2	1	1	26	20,5
Groep D		3	1	-	-	1	-	5	18,6
Groep S		-	-	-	1	3	2	6	13,1
Alle geregistreerden		66	28	32	37	33	14	210	34,3

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

FOKZEUGEN

		Aantal bedrijven met fokzeugen						Gemiddeld aantal fokzeugen per bedrijf met fokzeugen
		1 - 4	5 - 9	10-14	15-19	≥ 20	totaal	
Landbouwbedrijven alleen fokzeugen	1 - 5 ha	-	-	-	-	1	1	43,0
	5 - 7 ha	1	1	2	-	4	8	19,1
	7 -10 ha	1	8	3	-	9	21	15,5
	10 -15 ha	3	15	4	4	11	37	15,7
	15 -20 ha	1	4	5	2	5	17	18,8
	≥ 20 ha	2	1	-	2	2	7	12,4
	totaal	8	29	14	8	32	91	16,6
	In Overloon	3	17	6	4	13	43	15,1
	Broeklanden	3	5	2	2	5	17	13,8
	Sambeek-Vortum	1	4	3	1	6	15	17,9
	Groeningen	1	3	3	1	8	16	22,3
Landbouwbedrijven mestvarkens en fokzeugen	1 - 5 ha	-	1	1	-	-	2	8,5
	5 - 7 ha	2	2	1	-	1	6	10,2
	7 -10 ha	5	2	6	1	2	16	11,5
	10 -15 ha	6	6	7	3	3	25	10,5
	15 -20 ha	6	2	3	3	6	20	15,7
	≥ 20 ha	1	1	-	2	2	6	15,7
	totaal	20	14	18	9	14	75	12,4
	In Overloon	10	8	7	2	8	35	11,5
	Broeklanden	3	1	1	2	2	9	12,9
	Sambeek-Vortum	4	1	10	2	3	20	15,5
	Groeningen	3	4	-	3	1	11	9,5
Groep C		11	1	2	-	2	16	10,7
Groep D		2	-	-	-	-	2	1,0
Groep S		2	1	-	1	4	8	19,9
Alle geregistreerden		43	45	34	18	52	192	14,4

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

LEGHENNEN

	Aantal bedrijven										Gemidd.aant. leghennen per bedrijf met leghennen
	Totaal	met leghennen							zonder leghennen		
		1-49	50-99	100-199	200-499	500-1000	1000-2000	≥ 2000	totaal		
Landbouwers											
1 - 5 ha	10	3	-	3	-	-	-	-	6	4	78
5 - 7 ha	27	4	5	6	3	-	-	-	18	9	120
7 -10 ha	66	13	16	11	8	-	1	1	50	16	196
10 -15 ha	116	29	7	19	15	3	1	-	74	42	147
15 -20 ha	56	5	3	12	7	3	-	1	31	25	268
≥ 20 ha	26	4	3	6	1	-	1	-	15	11	164
alle landbouwers	301	58	34	57	34	6	3	2	194	107	175
In Overloon	136	20	15	32	12	1	3	-	83	53	153
Broeklanden	53	15	5	9	7	1	-	1	38	15	230
Sambeek-Vortum	60	12	8	5	8	4	-	1	38	22	231
Groeningen	52	11	5	11	7	-	-	-	35	17	110
Overige geregistreerden:											
Groep C zonder cultuurgr.	7	-	2	-	-	1	-	-	3	4	227
< 1 ha	31	7	4	3	1	-	-	-	15	16	60
≥ 1 ha	43	12	4	4	2	-	-	-	22	21	66
totaal	81	19	10	7	3	1	-	-	40	41	76
Groep D zonder cultuurgr.	2	-	1	-	-	1	-	-	2	-	363
< 1 ha	6	-	1	-	2	-	-	-	3	3	220
≥ 1 ha	27	8	3	3	2	-	-	-	16	11	87
totaal	35	8	5	3	4	1	-	-	21	14	132
Groep S zonder cultuurgr.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
< 1 ha	4	-	-	-	-	-	-	1	1	3	2400
≥ 1 ha	29	3	1	3	1	2	4	2	16	13	695
totaal	34	3	1	3	1	2	4	3	17	17	796
Alle geregistreerden	451	88	50	70	42	10	7	5	272	179	196

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

ARBEIDSKRACHTEN

	Aantal bedrijven		Aantal arbeidskrachten																totaal			
			mannen								vrouwen											
			vast				tijdelijk				vast				tijdelijk				mannen en vrouwen		mannen	
			medewerkende gezinsleden		vreemde arb. krachten		medewerkende gezinsleden		vreemde arb. krachten		medewerkende gezinsleden		vreemde arb. krachten		medewerkende gezinsleden		vreemde arb. krachten					
	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965	1960	1965
Landbouwers																						
1 - 5 ha	12	10	14	9	-	-	2	2	-	1	11	2	-	-	-	7	-	-	27	21	16	12
5 - 7 ha	39	27	49	31	1	1	1	-	-	-	29	16	-	-	6	10	-	-	86	58	51	32
7 -10 ha	89	66	120	76	2	-	4	7	1	-	78	31	1	-	11	26	-	-	217	140	127	83
10 -15 ha	119	116	188	142	6	1	10	13	1	3	102	32	1	1	8	72	-	-	316	264	205	159
15 -20 ha	54	56	99	89	12	2	-	11	1	-	41	16	-	-	2	31	-	-	155	149	112	102
≥ 20 ha	15	26	26	47	6	4	-	1	-	1	15	20	1	-	-	8	-	-	48	81	32	53
alle landbouwers	328	301	496	394	27	8	17	34	3	5	276	117	3	1	27	154	-	-	849	713	543	441
In Overloon	148	136	234	180	13	5	8	19	1	4	126	68	1	1	17	56	-	-	400	333	256	208
Broeklanden	55	53	81	66	3	-	3	5	2	1	45	11	-	-	6	40	-	-	140	123	89	72
Sambeek-Vortum	73	60	104	78	11	2	4	8	-	-	55	21	2	-	3	28	-	-	179	137	119	88
Groeningen	52	52	77	70	-	1	2	2	-	-	50	17	-	-	1	30	-	-	130	120	79	73
Overige geregistreerden:																						
Groep C zonder cultuurgrond	9	7	3	-	-	-	4	5	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	11	6	7	5
< 1 ha	44	31	21	1	1	-	21	22	-	1	7	2	1	-	3	4	-	1	54	31	43	24
≥ 1 ha	59	43	44	10	-	1	19	37	-	-	28	5	-	-	8	13	-	-	99	66	63	48
totaal	112	81	68	11	1	1	44	64	-	1	37	7	1	-	13	18	-	1	164	103	113	77
Groep D zonder cultuurgrond	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
< 1 ha	13	6	6	-	-	-	4	7	-	-	2	-	1	-	1	1	-	-	14	8	10	7
≥ 1 ha	26	27	22	4	1	-	7	23	-	-	7	3	-	-	4	7	-	-	41	37	30	27
totaal	40	35	29	4	1	-	11	31	-	-	9	3	1	-	5	8	-	-	56	46	41	35
Groep S zonder cultuurgrond	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
< 1 ha	4	4	4	3	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	6	6	4	4
≥ 1 ha	24	29	28	38	24	14	1	1	1	5	8	9	1	-	3	19	4	2	70	88	54	58
totaal	28	34	32	42	24	14	1	2	1	5	10	10	1	-	3	19	4	3	76	95	58	63
Alle geregistreerden	508	451	625	451	53	23	73	131	4	11	332	137	6	1	48	199	4	4	1145	857	755	616

Bron: Landbouwtellingformulieren 1960-1965.

ARBEIDSKRACHTEN 1965

	Aant. bedrijven	Aantal arbeidskrachten																tot. mannen en vrouwen	tot. mannen
		mannen								vrouwen									
		vast				tijdelijk				vast			tijdelijk						
		bedrijfshoofd	meewerkende zoons	ov. inwonende gez. leden	vreemde arb. kr.	bedrijfshoofd	meewerkende zoons	ov. inwonende gez. leden	vreemde arb. kr.	bedrijfshoofd	medewerkende echtgenote	medewerkende dochters	bedrijfshoofd	medewerkende echtgenote	medewerkende dochters	ov. inwonende gez. leden	vreemde arb. kr.		
Landbouwers																			
1 - 5 ha	10	9	-	-	-	1	1	-	1	-	2	-	-	5	2	-	-	21	12
5 - 7 ha	27	25	5	1	1	-	-	-	-	2	11	3	-	8	2	-	-	58	32
7 -10 ha	66	66	8	2	-	-	4	3	-	1	25	5	-	25	1	-	-	140	83
10 -15 ha	116	117	23	2	1	-	5	8	3	1	26	5	1	59	13	-	-	264	159
15--20 ha	56	59	27	3	2	-	8	3	-	1	11	4	1	23	6	1	-	149	102
≥ 20 ha	26	27	20	-	4	-	-	1	1	5	8	7	-	6	1	1	-	81	53
alle landbouwers	301	303	83	8	8	1	18	15	5	10	83	24	2	126	25	2	-	713	441
In Overloon	136	138	39	3	5	1	12	6	4	1	50	17	1	44	10	2	-	333	208
Broeklanden	53	53	10	3	-	-	2	3	1	-	10	1	-	34	6	-	-	123	72
Sambeek-Vortum	60	61	17	-	2	-	4	4	-	2	16	3	1	21	6	-	-	137	88
Groeningen	52	51	17	2	1	-	-	2	-	7	7	3	-	27	3	-	-	120	73
Overige geregistreerden:																			
Groep C zonder cultuurgrond	7	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6	5
< 1 ha	31	1	-	-	-	21	1	-	1	-	2	-	-	4	-	-	1	31	24
≥ 1 ha	43	6	4	-	1	31	6	-	-	-	5	-	2	9	2	-	-	66	48
totaal	81	7	4	-	1	57	7	-	1	-	7	-	3	13	2	-	1	103	77
Groep D zonder cultuurgrond	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
< 1 ha	6	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	8	7
≥ 1 ha	27	3	1	-	-	22	1	-	-	1	1	1	1	5	1	-	-	37	27
totaal	35	3	1	-	-	30	1	-	-	1	1	1	1	6	1	-	-	46	35
Groep S zonder cultuurgrond	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
< 1 ha	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	6	4
≥ 1 ha	29	31	6	1	14	-	-	1	5	-	6	3	-	11	4	4	2	88	58
totaal	34	35	6	1	14	1	-	1	5	-	7	3	-	11	4	4	3	95	63
Alle geregistreerden	451	348	94	9	23	89	26	16	11	11	98	28	6	156	32	6	4	957	616

BEDRIJFSUITKOMSTEN

	Deelnemers L.E.I.-boekhouding gemengde bedrijven consulentschap Oss 1)			Landbouwers in de ruilverkaveling Overloon 1965 2)		
	7-10 ha	10-15 ha	≥ 15 ha	7-10 ha	10-15 ha	≥ 15 ha
Aantal bedrijven	9	6	3	66	116	82
Gemiddelde bedrijfsgrootte in ha	8,38	12,08	19,87	8,56	12,23	19,93
Percentage bouwland	44	42	46	47	46	44
Percentage grasland	56	58	54	50	52	55
Gemiddeld aantal koeien per bedrijf	8,2	10,9	14,7	6,8	9,9	13,6
Gemiddeld aantal mestvarkens per bedrijf	33,8	24,3	14,3	15,7	21,3	17,8
Gemiddeld aantal fokzeugen per bedrijf	5,3	6,8	10,9	7,7	7,3	9,9
Gemiddeld aantal leghennen per bedrijf	235	150	233	148	94	131
Aantal volwaardige arbeidskrachten per bedrijf	1,2	1,3	2,0	1,3 3)	1,4 3)	1,9
Opbrengst per fl. 100,- kosten (gld)	96	96	100	.	.	.
Arbeidsinkomen van het bedrijf (gld)	8650	10100	15600	.	.	.
Arbeidsinkomen van de ondernemer (gld)	7650	8000	9500	.	.	.
Netto-overschot per ha (gld)	-213	-140	-10	.	.	.

1) Bron: L.E.I. (gemiddelde van de boekjaren 1962/63, 1963/64, 1964/65).
2) Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.
3) Mannelijke arbeidskrachten volgens de Landbouwtellingformulieren (vaste + tijdelijke).

LEEFTIJD VAN DE BEDRIJFSHOOFDEN

	Aantal be-drijven	Aantal bedrijfshoofden in de leeftijdsklasse van						Gemiddelde leeftijd
		< 35 jaar	35-44 jaar	45-49 jaar	50-54 jaar	55-64 jaar	≥ 65 jaar	
Landbouwers 1 - 5 ha	10	1	3	1	2	3	-	48
5 - 7 ha	27	3	3	6	2	10	3	52
7 -10 ha	66	13	16	11	6	16	4	46
10 -15 ha	116	25	38	15	11	14	13	45
15 -20 ha	56	8	11	6	9	12	10	50
≥ 20 ha	26	1	4	2	6	9	4	55
alle landbouwers	301	51	75	41	36	64	34	48
In Overloon	136	20	35	14	17	33	17	49
Broeklanden	53	11	12	9	5	14	2	46
Sambeek-Vortum	60	11	15	11	9	6	8	47
Groeningen	52	9	13	7	5	11	7	48
Overige geregistreerden								
Groep C zonder cultuurgrond	7	-	1	2	3	1	-	50
< 1 ha	31	5	9	4	4	7	2	47
≥ 1 ha	43	4	9	8	11	9	2	49
totaal	81	9	19	14	18	17	4	48
Groep D zonder cultuurgrond	2	-	-	-	-	1	1	67
< 1 ha	6	-	-	-	1	2	3	64
≥ 1 ha	27	-	2	-	-	6	19	66
totaal	35	-	2	-	1	9	23	66
Groep S zonder cultuurgrond	1	-	1	-	-	-	-	35
< 1 ha	4	-	2	-	-	2	-	50
≥ 1 ha	29	5	10	4	3	6	1	46
totaal	34	5	13	4	3	8	1	46
Alle geregistreerden	451	65	109	59	58	98	62	49

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965.

LANDBOUWONDERWIJS

	In de landbouw werkende mannen			
	aantal	percentage met land- en tuinbouwonderwijs		percentage zonder land- of tuinbouw-onderwijs
		dagonderwijs	cursussen	
Bedrijfshoofden				
gemeente: Vierlingsbeek	397	37	33	30
Boxmeer	225	27	37	36
landbouwgebied: Noordelijk Peelgebied	4020	29	39	32
Land van Cuyk	912	29	32	39
Noordbrabant	32564	26	38	36
Nederland	220342	25	30	46
Meewerkende zoons				
gemeente: Vierlingsbeek	118	55	14	31
Boxmeer	76	49	12	39
landbouwgebied: Noordelijk Peelgebied	1235	51	19	30
Land van Cuyk	262	49	13	38
Noordbrabant	9951	53	21	26
Nederland	62648	54	17	29
Vreemde arbeidskrachten				
gemeente: Vierlingsbeek	38	11	26	63
Boxmeer	88	14	11	75
landbouwgebied: Noordelijk Peelgebied	227	18	25	57
Land van Cuyk	211	11	10	79
Noordbrabant	4010	14	17	69
Nederland	61896	13	13	74

Bron: C.B.S. 1962.

BEDRIJFSOPVOLGING

	Aantal bedrijfshoofden ≥ 50 jaar				
	totaal	met opvolger	opvolging onbekend	zonder opvolger	opp.cultuurgrond van bedrijven zonder opvolger
Landbouwers 1 - 5 ha	5	-	-	5	22
5 - 7 ha	15	3	-	12	72
7 -10 ha	26	8	3	15	127
10 -15 ha	38	22	5	11	126
15 -20 ha	31	23	6	2	37
≥ 20 ha	19	16	1	2	67
alle landbouwers	134	72	15	47	451
In Overloon	66	33	9	24	241
Broeklanden	22	9	2	11	88
Sambeek-Vortum	23	15	4	4	33
Groeningen	23	15	-	8	89
S - bedrijven	12	7	-	5	13

Bron: Landbouwtellingformulieren 1965 en L.E.I.

Bijlage 45

RAMING VAN HET AANTAL KANDIDATEN VOOR BEDRIJFSBEEINDIGING VIA HET O.-EN S.-FONDS

	Aantal geregistreerde telplichtigen in 1965								
	Totaal	waarvan met cultuurgrond in gebruik							
		totaal	waarvan 50 jaar of ouder						
			totaal	waarvan met hoofdberoep in de land- of tuinbouw					
				totaal	waarvan met een inkomen van < f.8.000,- (schatting)				
					totaal	waarvan sedert 1960 onafgebroken een land-of tuinbouwbedrijf hebben uitgeoefend			
						totaal	waarvan de bedrijfsoppervlakte sedert 1960 niet verkleind is, tenzij onvrijwillig		
							totaal	waarvan zonder aangewezen opvolger	
								totaal	oppervlakte van betrokkenen in ha
Landbouwers:									
1 - 5 ha	10	10	5	5	5	3	3	3	12
5 - 7 ha	27	27	15	15	15	13	11	10	59
7 -10 ha	66	66	26	26	26	26	25	17	143
10 -15 ha	116	116	38	38	-	-	-	-	
15 -20 ha	56	56	31	31	-	-	-	-	
≧ 20 ha	26	26	19	19	-	-	-	-	
alle landbouwers	301	301	134	134	46	42	39	30	214
Groep C	81	74	35	-	-	-	-	-	
Groep D	35	33	31	25	25	25	12	11	33
Groep S	34	33	12	12	-	-	-	-	
Alle geregistreerden	451	441	212	171	71	67	51	41	247

Bron: L.E.I.

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied reeds verschenen of verschijnen binnenkort:

Verslag No.	60	Slangenborg. Sociaal-economische schets van een ruilverkaveling in het Groninger landschap Westerwolde, januari 1964.
Verslag No.	63	Mierlo. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied tussen Eindhoven en Helmond, januari 1964.
Verslag No.	70	Sleenerstroom. Een sociaal- en bedrijfseconomisch onderzoek in het ruilverkavelingsgebied ten westen van Emmen, april 1964.
Verslag No.	74	Vries. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in het noorden van Drenthe, april 1964.
Verslag No.	78	Rijsbergen. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten zuiden van Breda, mei 1964.
Verslag No.	86	Genemuiden. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok aan het Zwarte Water, juni 1964.
Verslag No.	91	Bergen. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsblok in Noord-Limburg, juli 1964.
Verslag No.	101	Zuiddorpe-Clinge. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in de grensstreek van oostelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, september 1964.
Verslag No.	102	Oukoop-Kortrijk. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsblok in het Utrechtse weidegebied, september 1964.
Verslag No.	103	Budel-Strijper Aa. Sociaal-economische schets van twee ruilverkavelingsgebieden in de Brabantse Kempen, november 1964.
Verslag No.	108	Luttenberg. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Salland, januari 1965.
Verslag No.	109	Meeden-Scheemda. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het Oud-Oldambt, januari 1965.
Verslag No.	110	Ooststellingwerf. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het zuiden van de Friese Wouden, januari 1965.
Verslag No.	120	Lieshout. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noordwesten van Helmond, februari 1965.
Verslag No.	121	Land van Swentibold. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Zuid-Limburg, maart 1965.
Verslag No.	122	Houtse Polders. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten noorden van Breda, maart 1965.
Verslag No.	127	Woldendorp. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in het noordoosten van de provincie Groningen, april 1965.

z.o.z.

Verslag No. 133	Echt. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Midden-Limburg, april 1965.
Verslag No. 141	Heerde. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied op de oostelijke Veluwe, augustus 1965.
Verslag No. 142	Rolde. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied in Drenthe, november 1965.
Verslag No. 143	Anloo. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied op de Hondsrug, december 1965.
Verslag No. 146	Westerbork. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in Midden-Drenthe, december 1965.
Verslag No. 148	Bavel. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied ten zuidwesten van Breda, januari 1966.
Verslag No. 150	Paaslo-Kerkbuurt. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in de kop van Overijssel, januari 1966.
Verslag No. 153	De Poel. Sociaal-economische schets van een ruilverkavelingsgebied op Zuid-Beveland, februari 1966.
Verslag No. 154	Overloon. Sociaal-economische schets van het ruilverkavelingsgebied in het oosten van Noord-Brabant, april 1966.

VOLLEDIGE LIJST VAN AKTUELE L.E.I.-PUBLIKATIES
OP AANVRAAG GRATIS VERKRIJGBAAR